

Vergaderjaar 2025–2026

36 800 VII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2026

Nr. 10

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Vastgesteld 2 oktober 2025

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken heeft op 10 september 2025 overleg gevoerd met de heer Rijkaart, Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, over:

- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 18 juni 2025 inzake waardevol politiek ambt (Kamerstuk 36 600 VII, nr. 143);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 17 april 2025 inzake evaluatierapport grenscorrectie gemeente Dijk en Waard (Kamerstuk 28 750, nr. 86);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 2 april 2025 inzake evaluatierapport functioneren gemeente Maashorst (Kamerstuk 35 619, nr. 14);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 1 april 2025 inzake nadere analyse toereikendheid juridische en beleidsmatige kaders bij gemeentelijke afschaling (Kamerstuk 28 750, nr. 85);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 17 maart 2025 inzake rapport Staat van het Bestuur 2024 (Kamerstuk 36 600 VII, nr. 133);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 17 maart 2025 inzake onderzoek naar het dalende aantal sollicitanten voor burgemeestersvacatures (Kamerstuk 36 600 VII, nr. 132);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 27 september 2024 inzake quickscan naar ervaringen van gemeenteambtenaren en professionals bij het omgaan met mensen die zich soeverein verklaren (Kamerstuk 30 821, nr. 238);**
- **de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 22 december 2023 inzake vernietiging van besluit gemeenteraad Utrecht tot wijziging van de Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen gemeente Utrecht (Kamerstuk 24 515, nr. 736).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de commissie,
De Vree

De griffier van de commissie,
Honsbeek

Voorzitter: De Vree
Griffier: Van der Haas

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Buijsse, Chakor, Inge van Dijk, Koops, De Vree en Wijnen-Nass,

en de heer Rijkaart, Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Aanvang 17.02 uur.

De voorzitter:

Goedemiddag. Welkom bij de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken. Het onderwerp van het commissiedebat van vanmiddag is de versterking van lokaal bestuur. Ik heet speciaal welkom de nieuwe Minister van Binnenlandse Zaken, Minister Rijkaart, die pas drie dagen in bedrijf is. Ik verzoek de Kamerleden om daar toch enigszins rekening mee te houden en hem dus niet flink onder vuur te nemen. Als ik daarbij iemand specifiek aankijk, is dat per toeval; mijn blik bleef rusten op ... Misschien is het leuk om daar een klein beetje rekening mee te houden. De spreektijd is vijf minuten. Heb ik verder nog iets huishoudelijks wat ik mede moet delen?

Mevrouw Inge van Dijk (CDA):

Ik vind het wel netjes om even te melden dat ik iets eerder weg moet vanwege een rondetafel over de hersteloperatie.

De voorzitter:

Waarvan akte. Dan denk ik dat ik in de eerste termijn met meneer Buijsse begin. Hij heeft het woord.

De heer Buijsse (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Welkom aan de nieuwe Minister. Leuk om u hier te mogen ontmoeten. Laten we er een goed debat van maken.

Voorzitter. Allereerst wil ik in dit debat mijn waardering uitspreken voor al die volksvertegenwoordigers en bestuurders in ons land. Die dank ik voor hun inzet, volharding en motivatie om Nederland steeds weer wat verder te brengen, ondanks de werkdruk en de onveiligheid waar dit werk soms mee gepaard gaat. We mogen dat niet uit het oog verliezen.

Voorzitter. Dan meer naar de inhoud van dit debat: de versterking van het lokaal bestuur. De VVD staat voor een kleine en efficiënte overheid.

Inwoners en ondernemers denken niet vanuit de grenzen van de gemeente, maar willen simpel en eenvoudig geholpen worden bij de dienstverlening van de overheid, zoals bij het aanvragen van een vergunning, toeslag, subsidie of paspoort, bij het opgeven van een geboorte of bij een huwelijk.

Er is wat de VVD betreft veel te betrekken bij dit debat, maar in het bijzonder wil ik vandaag stilstaan bij de bureaucratie die het lokaal bestuur in de weg zit. Minder bureaucratie kan in onze ogen het lokaal bestuur versterken. Ik wil dit kracht bijzetten met een aantal voorbeelden. Allereerst: hoewel het goed is dat het Rijk doorpakt op belangrijke opgaven zoals woningbouw, verduurzaming van onze economie en de bescherming van bodem en water, kan dit soms ook tot een lokaal onbestuurbare situatie leiden voor de gemeente en de provincie. Helaas is dit de situatie in Moerdijk, waar ik onlangs een werkbezoek aan heb gebracht. Door de stapeling van rijksopgaven dreigt het dorp letterlijk onleefbaar te worden, of, in het slechtste geval, van de kaart te worden geveegd. De gemeente en de provincie zitten met de handen in het haar wat betreft hoe dit aan te pakken. Klimaatambities, woningbouwambities

en ambities die de agrarische sector raken: de procedures en papieren rompslomp stapelen zich op en de inwoner is uiteindelijk de dupe. Wat de VVD betreft moet de rijksoverheid oog houden voor de lokale bestuurbaarheid bij dit type grote vraagstukken. Graag een reflectie van de Minister hierop. Welke stappen wil de Minister nemen om die te verbeteren en om deze zaken in de toekomst te voorkomen?

Voorzitter. Daarnaast een tweede voorbeeld uit het sociale domein.

De voorzitter:

Voordat u het tweede voorbeeld noemt, heeft u een interruptie van mevrouw Van Dijk. De knop van mijn microfoon werkt niet goed, dus ik doe mijn best om die zo goed mogelijk ingedrukt te houden.

Mevrouw Inge van Dijk (CDA):

Natuurlijk zijn het heel herkenbare punten. Minder bureaucratie, wie wil dat nou niet? Ik vind het terecht dat de vraag wordt gesteld aan de Minister. Maar ik was ook benieuwd naar de eigen ideeën van de VVD hierover.

De heer Buijsse (VVD):

Even vooropgesteld: het is een reflectieve vraag. Maar waar het soms ook wel aan schort – ik verwijs dan even naar het werkbezoek dat ik onlangs aan Moerdijk heb gebracht – is het empathische vermogen van de rijksoverheid om in het proces om te gaan met dilemma's die lokaal leven. Soms gaat het ook gewoon om de vraag of de rijksoverheid eigenlijk wel hoort wat die lokale inwoner of ondernemer nou echt dwarszit. Of dendert de rijksoverheid werkelijk als een trein over die individuele persoon heen? Ik herken dat gevoel. Ik heb ook eerder een werkbezoek gebracht aan Borssele. Daar speelt datzelfde gevoel. We moeten met elkaar wel de menselijke maat in de gaten houden, hoe belangrijk de ambities die we met elkaar hebben afgesproken ook zijn, en hoe belangrijk het ook is om procedures met elkaar te doorleven.

De voorzitter:

Gaat u verder.

De heer Buijsse (VVD):

Een tweede voorbeeld gaat, zoals ik al aangaf, over het sociaal domein. Ook daarbij regeert de bureaucratie bij vele lokale regelingen. Een voorbeeld: voor inwoners met een kleine beurs maakt het veel uit in welke gemeente je woont en van welke armoederegelingen er gebruikgemaakt kan worden. Dat verschil kan wel oplopen tot € 200 per gezin per maand; dat is € 2.400 per jaar. Er zijn te veel en te grote verschillen tussen gemeenten. Inwoners zien door de bomen het bos niet meer. Wat de VVD betreft mag van zulke grote verschillen geen sprake zijn en moet er meer harmonisatie komen. Dat is goed voor de eenduidigheid naar inwoners en leidt tot minder bureaucratie, wat de druk op de uitvoeringsorganisatie en het lokaal bestuur verlaagt. Hoe kan die verbeterd worden en welke stappen wil de Minister nemen op dit vlak?

Voorzitter. Als laatste wil ik de bureaucratie voor onze volksvertegenwoordigers benoemen in mijn bijdrage. Het punt dat ik hierbij wil maken, is dat zij te vaak te maken hebben met het tekenen-bij-het-kruisjefenomeen. Natuurlijk moeten raadsleden niet beroerd zijn om veel papierwerk te lezen. Maar het moet ook niet doorslaan. Je moet als raadslid niet het gevoel hebben dat je veel stukken moet lezen, maar dat je inbreng, ongeacht welke inbreng je hebt, er eigenlijk niet toe doet, bijvoorbeeld omdat de wethouder aangeeft dat iets geregeld moet worden in de regio, of dat het geld geormerkt is vanuit Den Haag. Het gaat daarbij over GR'en, centrumregelingen of andere vormen van besluitvorming waar volksvertegenwoordigers vaak mee te maken hebben.

Alles bij elkaar leidt dit tot veel werkdruk. Denk aan de taken in de veiligheidsregio om criminelen op te sporen. Inwoners en raadsleden denken graag mee, maar welke ruimte voor beïnvloeding hebben ze nou werkelijk op het beleid van die veiligheidsregio? Hetzelfde geldt voor de mate waarin onze raadsleden bijvoorbeeld kunnen bijdragen aan beleid voor de gezondheidszorg die de GGD levert. Het is allemaal heel goed en het beleid is vaak heel sterk, maar toch is puntje bij paaltje de mate van invloed van raadsleden beperkt.

Vaak zijn deze zaken complex voor de inwoners en voor onze volksvertegenwoordigers. Het is lastig om die dossiers te doorgronden. Ik ga er niet voor pleiten dat deze niet belangrijk zouden zijn, maar voor raadsleden is de ruimte voor beïnvloeding erg klein ten opzichte van de enorme papieren lading en de complexiteit ervan. Het schaadt het gevoel van democratische legitimiteit en raakt aan de intrinsieke motivatie van heel veel volksvertegenwoordigers. Hoe beoordeelt de Minister dit en kunnen we hier wellicht samen een stap in zetten?

Dat was mijn bijdrage, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. U heeft nog een interruptie van mevrouw Chakor.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Ik werd wel getriggerd toen de heer Buijsse het had over autonomie. Dat is wat ik u hoor zeggen. U mag me corrigeren, maar wat ik eruit begrijp, is dat de raadsleden inderdaad ook willen meedenken en de autonomie willen hebben om zelf te bepalen hoe ze uitvoering willen geven aan bepaalde wetten, bijvoorbeeld over de ruimte. Ze hebben steeds meer het gevoel dat ze een verlengstuk van de uitvoering vanuit het Rijk aan het worden zijn. Dat is in ieder geval wat ik hoor. U vraagt: wat kunnen we er samen aan doen? Ik denk dat het juist heel goed is dat we gezamenlijk bekijken hoe we zorg kunnen dragen voor het behouden van de autonomie van onze lokale bestuurder. Heeft u ideeën over welke acties we daarop zouden kunnen ondernemen?

De heer Buijsse (VVD):

Ik waardeer de vraag van mevrouw Chakor in dezen. Het is ook een lichtelijk filosofische vraag. Je kunt wat mij betreft teruggaan in de tijd. Ik kom erop terug in mijn antwoord, mevrouw Chakor. We zijn ooit begonnen met die GR'en en centrumregelingen. Toen waren die er heel erg op geënt om voor de gemeente de uitvoering eenvoudiger, goedkoper en efficiënter te maken, omdat je de uitvoering vaak beter kan organiseren over meerdere gemeenten heen. Wat er gebeurd is, is dat er daarna heel veel beleidsvorming in die regelingen terecht is gekomen, terwijl dat niet de oorspronkelijke opzet van een GR of een centrumregeling was. Die waren eigenlijk bedoeld voor de uitvoering.

Denk aan milieu. Ik ben ook veel met milieu en de omgevingsdiensten bezig. Aanvankelijk zouden de inspecties, de milieu-inspecteurs, vanuit de gemeente en in de GR'en, in de omgevingsdiensten, hun werk gaan doen. Maar wat doen we tegenwoordig in de omgevingsdiensten? Het is niet dat ik het per definitie veroordeel, maar er is ook beleid bij gekomen. Er komen dus allerlei beleidsambtenaren in die GR'en. Ik zou er nog weleens over willen nadenken of dat misschien een richting is waarlangs we dit voor raadsleden, vanuit het oogpunt van democratische legitimiteit, beter kunnen organiseren.

Mevrouw **Wijen-Nass** (BBB):

Een verduidelijkende vraag. Ik ben zelf ook bijna tien jaar gemeenteraadslid geweest in een kleine gemeente. Ik kan me de decentralisaties van die tijd nog heel goed herinneren. Ik zie al geknik naast me, dus de heer Buijsse ook. Wat we als raad in die tijd vooral dachten, was dat we

steeds meer op ons bordje kregen. Er waren steeds meer vraagstukken. Ik hoor de heer Buijsse nu zeggen dat raadsleden meer autonomie zouden moeten hebben. Maar is de heer Buijsse het ook met mij eens dat er in een aantal jaren heel veel taken zijn overgeheveld naar de gemeenteraden, terwijl die raden daar wellicht helemaal niet op zaten te wachten en er ook niet de tijd en de capaciteit voor hebben?

De heer **Buijsse** (VVD):

Ik herken het gevoel heel sterk. U stelt dat er steeds meer taken naar de gemeenten zijn gegaan naar aanleiding van de decentralisatie. In die decentralisatie hebben we als gemeenten – u zult dat ook meegemaakt hebben, denk ik – vooral in het sociaal domein centrumregelingen opgetuigd. Dus hoewel het naar de gemeenten kwam, zijn we vervolgens in een reflex met gemeenten in onze regio gaan samenwerken. We hebben centrumgemeenten aangewezen. Vervolgens is er vanuit ijver heel veel beleidsvorming in de centrumregelingen en bij die centrumgemeenten terecht gekomen. Als de voorstellen dan terugkomen naar de individuele gemeenteraad, heeft het raadslid het gevoel van: welke ruimte heb ik eigenlijk om echt iets te kunnen bijdragen? Ik zoek met u naar ruimte om raadsleden toch weer beter in positie te kunnen brengen. Ik constateer daarbij dat het aanvankelijk de bedoeling was van de decentralisatie dat de uitvoering in een centrumregeling zou landen, maar niet per se de beleidsvorming daaromtrent. Dat zou meer vanuit de gemeenten moeten komen. Dus ik zit te zoeken. Ik zeg niet dat ik gelijk heb of dat ik het allemaal weet. Ik weet het ook allemaal niet. Maar ik zoek naar de ruimte waardoor die raadsleden toch weer wat meer in hun rol gezet worden op dat vlak.

Mevrouw **Wijen-Nass** (BBB):

Nog één vervolgvraag. Van decentralisatie kwam centralisatie. Daardoor ontstonden er grote gemeenschappelijke regelingen waarbij uiteindelijk de stad het weer voor het zeggen had. Die hebben de grootste portemonnee. Zo werkt het nu eenmaal bij dat soort regelingen. Hebben de heer Buijsse en de VVD ook een concreet idee over hoe je de raad in een gemeente meer recht, meer stemrecht, meedenkrecht, of hoe je het ook wilt formuleren, zou kunnen geven?

De heer **Buijsse** (VVD):

Ik heb nog geen concreet idee; laat ik dat vooropstellen. Maar waar ik wel positieve energie uit haal, is dat wij een aantal jaren geleden de Wet gemeenschappelijke regelingen hebben herzien. Er hebben een aantal wijzigingen plaatsgevonden waardoor raadsleden een betere positie hebben gekregen. Ik hoor uit het veld terug dat dit enthousiast is ontvangen. Ik hoor eigenlijk geen geluiden dat dit niet goed is uitgewerkt, of dat het negatief valt. Ik zoek eigenlijk naar zo'n type verbeter slag die we opnieuw zouden kunnen doen, om de GR'en en centrumregelingen beter te laten functioneren, zodat de positie van het raadslid gewoon sterker wordt.

De **voorzitter**:

Dan ga ik naar mevrouw Wijen-Nass.

Mevrouw **Wijen-Nass** (BBB):

Dank u wel, meneer de voorzitter. Allereerst welkom aan de nieuwe Minister van Binnenlandse Zaken. Hij toont verantwoordelijkheid door die rol op zich te nemen. Namens mijn fractie, de BBB-fractie, wens ik hem heel veel succes toe.

Vorig jaar presenteerde BBB met trots het hoofdlijnenakkoord en later het regeerprogramma. Dat ging ook over de regio's en de lokale democratie. Dat zijn onderwerpen die voor BBB van groot belang zijn en waar we ook

graag aandacht voor blijven vragen. Mijn eerste vraag aan de Minister is dan ook of de regio's en de lokale democratie voor hem een hoge prioriteit hebben binnen dit kabinet, ook nu dit een demissionaire status heeft. Hoe gaat dit er in de praktijk uitzien?

Voorzitter. Dan de lokale democratie. Het is een samenspel van wethouders, raadsleden en burgemeesters. Maar die democratie staat onder druk, want het wordt steeds moeilijker om kandidaten te vinden voor gemeenteraden. Ik heb dat zelf ook meegemaakt. Het blijkt ook steeds lastiger om geschikte en beschikbare wethouders en burgemeesters te vinden. Onder andere werkdruk en politieke verruwing schrikken mensen af. Ondertussen naderen de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft inmiddels een speciaal programma opgestart om het enthousiasme te vergroten. Het is belangrijk en goed dat dat gebeurt, maar Den Haag mag er niet aan voorbijgaan. Daarom vraag ik de Minister welke concrete stappen hij wil zetten om het wethouderschap en burgemeesterschap aantrekkelijker en beter uitvoerbaar te maken. Hoe wil hij voorkomen dat kleine gemeenten straks geen kandidaten meer kunnen vinden en de lokale democratie daardoor verschaalt? Is de Minister bereid om samen met gemeenten en politieke partijen te kijken naar ondersteuning en scholing voor lokale bestuurders en volksvertegenwoordigers? Kan hij toezeggen dat ook in deze demissionaire periode het versterken van de lokale democratie niet stil komt te liggen?

Er bestaan inmiddels waardevolle instrumenten, zoals de handreiking integriteitstoetsing en de weerbaarheidschecks voor politieke ambtsdragers. Mijn vraag aan de Minister is hoe hij ervoor gaat zorgen dat deze ook daadwerkelijk gebruikt worden door lokale partijen. Is hij bereid om dat proces actief te begeleiden?

Dan heb ik ook nog een vraag naar aanleiding van een brief van de ambtsvoorganger van de Minister. Dat is de brief van 18 juni. Daarin wordt aangekondigd dat er sprake is van een verkenning en een voorbereiding ter aanpassing van «de staffel van de (grootste) gemeenteraden». Ik vraag me af of daarmee ook specifiek bedoeld wordt dat er sprake is van het aanpassen van de staffel van de grootste gemeenten. Als dat zo is, waarom dan? Is deze Minister het met mij eens dat kleine gemeenteraden ook moeten worden meegenomen in deze verkenning en eventuele aanpassing? Er wordt vaak vergeten hoeveel werk het is om in een kleine gemeenteraad te zitten.

Voorzitter. Laat ik afsluiten met dit beeld. De democratie speelt zich niet alleen af hier in Den Haag, maar juist in de raadzalen en gemeentehuizen. Daar wordt het verschil gemaakt voor inwoners. Als we daar geen raadsleden, wethouders of burgemeesters meer vinden, valt het fundament onder ons bestel weg. Daarom roep ik de Minister op om de komende tijd niet stil te zitten, maar handen en voeten te geven aan het versterken van de lokale democratie, want alleen als die sterk staat, kan onze landelijke democratie overeind blijven.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. U heeft een interruptie van de heer Koops.

De heer Koops (NSC):

Ik heb een vraag aan mevrouw Wijen-Nass naar aanleiding van haar gloedvolle betoog, want dat was het. We zijn het grotendeels eens. Ik kom even terug op de raadsleden in kleine gemeenten, want ik weet nu eenmaal dat dit lid daar veel van afweet. Misschien snijd ik mezelf in de vingers door dit te zeggen, maar: hoe groter een gemeente, hoe meer raadsleden en hoe kleiner een gemeente, hoe minder raadsleden. Ik zou zeggen dat dit zo is omdat de werkdruk gelijk moet zijn voor raadsleden in kleine gemeenten en raadsleden in grote gemeenten. Mijn vraag ter

verduidelijking aan mevrouw Wijen-Nass is: is dat zo? En als dat niet zo is, wat is daar dan niet goed aan?

Mevrouw **Wijen-Nass** (BBB):

Het is een veelomvattende vraag. Ik denk ook niet dat dit voor alle raadsleden gelijk te beantwoorden is. Best een tijdje geleden, een aantal jaren geleden, heeft eenzelfde soort discussie gespeeld rondom de vergoeding voor raadsleden in kleinere gemeenten. Toen is op enig moment ervoor gekozen om die raadsvergoeding gelijk te trekken tot een bepaald aantal inwoners. Dus dat is één. Het is heel goed dat dat destijds is gebeurd. Ik denk ook dat dit zeker terecht is. Ik was zelf raadslid in de gemeente Gulpen-Witterm. Wij waren een gemeente waar dat ook speelde en waar onze vergoeding omhoog is gegaan. Ik kan u uit eigen ervaring vertellen dat ik nooit in de politiek heb gezeten voor mijn vergoeding, maar het was wel een heel mooie waardering voor het werk dat je doet. Iedereen die een functie heeft gehad in het lokale bestuur, weet hoeveel tijd daarin gaat zitten.

Dan uw andere vraag: hoe zit het met de verdeling van het aantal raadsleden? Het gaat om het aantal inwoners. Dus inderdaad, hoe groter een stad of dorp, hoe meer raadsleden je hebt. Als je meer raadsleden hebt, kun je het werk veel beter verdelen. Of het nou om de Wmo gaat in een kleine gemeente of in een heel grote gemeente, je moet op de hoogte zijn van alle complexe wet- en regelgeving die daaromheen hangt. Dan maakt het feitelijk niet zo heel veel uit of je dat in Gulpen-Witterm doet of bijvoorbeeld in Den Bosch. Natuurlijk is het wel zo dat er in grotere gemeenten meer geld mee gemoeid is. Het gaat dus over veel grotere bedragen. Maar ik denk wel dat het goed is om nog even kritisch te kijken naar hoe we het hebben geregeld met die vergoeding voor raadsleden. Vandaar mijn punt daarover.

De **voorzitter**:

Dan ga ik naar mevrouw Chakor.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. Welkom aan de nieuwe Minister.

Iedere dag werken in ons land en in Caribisch Nederland duizenden lokale politici, wethouders, burgemeesters en ambtenaren voor onze gemeentes, provincies en waterschappen. Ze doen dit vaak zichtbaar, maar ook heel vaak onzichtbaar – dat moet ook gezegd worden – om oplossingen te vinden voor ingewikkelde ruimtelijke vraagstukken, sociale vraagstukken en alle andere vraagstukken die er zijn. Ze zijn vaak ook aanspreekbaar, dicht bij mensen. Zonder hun inzet functioneert de lokale democratie gewoon niet. Toch krijgen ze vaak te weinig waardering en steun, ook vanuit Den Haag. Dat hoorde ik net ook van mijn collega's.

GroenLinks-PvdA vindt dat we daar verandering in moeten brengen. Ik zie dat het kabinet nu komt met onderzoeken, campagnes en kleine stapjes. Natuurlijk is kennis ontzettend belangrijk, maar raadsleden en Statenleden hebben nu behoefte aan concrete oplossingen om hun werk goed te kunnen doen. Ze vormen de ruggengraat van onze democratie. Daar zijn we het volgens mij allemaal over eens. Als we niet oppassen, haken steeds meer mensen af. Dat kunnen we ons in deze tijd van politieke afkeer en wantrouwen echt niet veroorloven.

Er gaat nu jaarlijks 1 miljoen euro extra naar raadsleden en bestuurdersverenigingen, las ik, en € 400.000 naar kennispunten voor lokaal bestuur. Ik denk dat dat een heel goede stap is. Ik vraag me wel af hoe dit geld precies wordt ingezet. Is het genoeg om het verschil te maken? Ik hoor graag een reactie daarop van de Minister.

De afgelopen maanden heb ik samen met collega's gesproken met raads- en Statenleden. Dat was trouwens namens de commissie van Binnenlandse Zaken. We hebben de opdracht gekregen om op te halen hoe het

nou gaat met de positie van onze raads- en Statenleden. Zij vertelden ons wat er goed gaat, maar ook waar ze vastlopen. Ik wil daar enkele punten van uitlichten. De brief is al gestuurd. De Minister heeft die ook ontvangen. Hij zal morgen in de procedurevergadering ook kort toegelicht worden.

Ik noem ten eerste de verlofregelingen. Veel raads- en Statenleden ervaren dat de verlofregeling te star is. Het combineren van dit belangrijke werk met een baan en een gezin is bijna onmogelijk. Het Adviescollege Rechtspositie Politieke Ambtsdragers heeft daarom uitbreiding geadviseerd. De Kamer heeft eerder ook al een motie van Inge van Dijk en mij aangenomen, bijna unaniem, maar ik zie nog niet echt stappen. Herkent de Minister dat er meer flexibiliteit nodig is, zodat volksvertegenwoordigers dit werk beter kunnen combineren? Ik heb eerder al een debat gehad met de vorige Minister, die aangaf dat ze wel bereid is om het op te pakken voor de bestuurders, maar niet voor de raadsleden. Ik ben heel erg benieuwd hoe deze Minister ernaar kijkt. Dat heeft mij ook gemotiveerd om met initiatieven bezig te gaan om het wel te fiksen voor onze volksvertegenwoordigers.

Dan kom ik op het tweede punt: werkdruk en het democratisch tekort. Vraagstukken worden steeds complexer. Raadsleden voelen zich ook steeds vaker uitvoerders van landelijk beleid in plaats van lokale vertegenwoordigers. Vooral in kleinere gemeenten is de werkdruk enorm. Het gevolg kan zijn dat cruciale democratische controle tekort gaat schieten. In de brief van 18 juni staat dat alleen gekeken wordt naar een aanpassing van de omvang van gemeenteraden in gemeenten met meer dan 200.000 inwoners. Ik vraag me echt af waarom die grens er is. Juist de kleine gemeenten lopen vast. In andere EU-landen zijn gemeenteraden vaak groter en beter uitgerust. Graag hoor ik van de Minister waarom dat in Nederland niet zo is en waarom we dat niet gewoon goed aanpakken voor zowel kleine als grote gemeenten, zonder een scheidslijn te maken. Dan kom ik bij het derde punt: de ondersteuning van fracties. We krijgen veel signalen over de ondersteuning van lokale fracties. Vooral kleine fracties kunnen hun werk lastig doen. Vooral het systeem van commissieleden werkt niet helemaal goed. De vergoedingen zijn laag en het werk is zwaar omdat ze vaak moeten invallen. Ook fractievergoedingen zijn in veel gemeenten beperkt of te bureaucratisch. Het is voor fracties lastig om daarmee te werken. Ik denk dat die democratische controle niet alleen maar mag afhangen van vrijwilligerswerk of goedwillendheid. Je wil het goed organiseren met elkaar. Ik denk dat het onderzoek naar vergoedingen ook de hoogte moet meenemen, ook voor commissieleden. Ik vind dat echt een vergeten groep. Ik hoor graag een toezegging van de Minister hierop. Let ook op die commissieleden, een belangrijke groep. Dan ga ik naar de samenhang van uitkeringen. Ik heb eerder al een vraag gesteld over het bekende probleem en al eerder aandacht gevraagd voor raadsleden die een uitkering hebben. Zij worden financieel gestraft omdat hun vergoeding verrekend wordt. Dat schrikt mensen af om zich verkiesbaar te stellen. Ik denk dat representatie ontzettend belangrijk is. Dit probleem moeten we toch met elkaar kunnen oplossen. Kan de Minister toezeggen om hier iets mee te doen bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen of hiernaar te kijken?

Dan kom ik bij diversiteit in het bestuur. Als ik kijk naar ons openbaar bestuur, vind ik dat nog geen afspiegeling van onze samenleving. Als je kijkt naar het aantal vrouwen, het aantal mensen met een migratieachtergrond of het aantal mensen met een beperking dat burgemeester, commissaris van de Koning, wethouder, dijkgraaf – noem het maar op – is, dan zie je dat dat achter blijft lopen. Er zijn allerlei programma's, gelukkig ...

De voorzitter:

Wilt u gaan afronden?

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

... maar hoe werken die? Hoeveel stroomt er echt door in het openbaar bestuur? Ik vraag de Minister om met cijfers te komen om te laten zien wat er wordt gedaan om diversiteit en inclusie ook in het openbaar bestuur te realiseren.

Tot slot heb ik nog een laatste vraag over de kwijtscheldingsnormen. Vorig jaar is er een motie van ons en NSC aangenomen om de mogelijkheden te onderzoeken om kwijtschelding van gemeentelijke belastingen gelijk te stellen aan de vermogensnormen in de Participatiewet. Dit probleem speelt nog steeds. Wij vragen ons af wanneer het voorstel komt om de kwijtscheldingsnormen te verhogen.

Dank.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U heeft een interruptie van de heer Buijsse.

De heer **Buijsse** (VVD):

Ik sla even aan op het diversiteitspunt dat mevrouw Chakor probeert te maken, of niet «probeert te maken», heeft gemaakt. Het is toch ook vaak aan de raden om zelf wethouders aan te wijzen en voor te dragen? Ik vraag me af hoe mevrouw Chakor aankijkt tegen de mogelijkheden die de Minister dan zou kunnen hebben. Ik denk dat die beperkt zijn, eerlijk gezegd.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Over meer vrouwen aan de top krijgen hebben we natuurlijk ook gewoon afspraken gemaakt. Je kan er natuurlijk wel afspraken over maken. Natuurlijk staat kwaliteit voorop. Maar het is wel belangrijk dat de representatie er is. We zien gewoon dat het in de praktijk daaraan schort. Mijn vraag is: hoe komt dit, hoe kan dat? Er zijn nu allerlei klasjes. Vanuit het Nederlandse Genootschap van Burgemeesters is er een klasje voor zij-instromers om burgemeester te worden. Hoeveel stroomt er nou eigenlijk door? Helpt dat of moeten we wat anders proberen om te zorgen voor die representatie van de samenleving, zodat diversiteit en inclusie er overal aan tafel is?

Dan is uiteraard nog steeds de keuze aan de raad, maar je moet wel zorgen dat die mensen een kans krijgen, dat ze gevraagd worden. Ik bedoel dat we er in ieder geval iets meer voor doen. Ik kan me voorstellen dat als je nooit in aanraking bent geweest met politiek en het een ver-van-je-bedshow is, het dan ontzettend lastig is om te denken dat je daar mogelijk onderdeel van kan zijn. Ik weet dat ook uit ervaring; het is niet van huis uit heel dichtbij. Je moet het hebben van iemand die iets in jou ziet en zegt: zou dit iets voor jou kunnen zijn? Daardoor durf je die stap te nemen. Er moet een gelijk speelveld zijn voor mensen die niet die kruiwagens hebben en mensen die wel het juiste netwerk hebben of makkelijke toegang hebben. Daar pleit ik voor. Ik denk dat het ontzettend belangrijk is om daarop toe te zien om te zorgen dat we het vertrouwen in de democratie herstellen, omdat mensen dan ook zichzelf erin herkennen, in plaats van dat het altijd – met alle respect – dezelfde mensen zijn die de besluiten nemen voor het grote gros in Nederland. Dat is geen afspiegeling van onze samenleving. Die is veel kleurrijker dan wat we nu zien aan tafel waar de besluiten genomen worden.

De **voorzitter**:

Mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):

Dank je wel, voorzitter. Aansluitend op de laatste discussie over diversiteit: ik weet dat mijn buurvrouw daar een warm pleitbezorger voor is. Dan vind ik het toch even leuk om weer te vertellen dat ik in mijn vorige

leven wethouder was in een volledig vrouwelijk wethouderscollege. Dus het kan wel!

Ik wens deze Minister veel succes en vooral ook heel veel daadkracht, want dat hebben we nodig voor het behoud van legitimiteit en veiligheid van de lokale democratie. Dat is namelijk echt van groot belang. Daarvoor moeten burgers zich gehoord en vertegenwoordigd voelen, moeten lokale politici veilig hun werk kunnen doen en moeten gemeenteraden voldoende kracht, tijd en middelen hebben om echt invloed uit te kunnen oefenen op beleid. Daar maakte de collega van de VVD ook een punt over. Voorzitter. Een raadslid dat de raadzaal niet meer in durft, een wethouder die 's nachts wakker ligt van bedreigingen die ook zijn gezin raken, en gisteren het bericht dat soevereinen spraken over een aanslag met een autobom op de woning van burgemeester Buma en over een kogeltje door het raam. Dat zijn geen uitzonderingen meer. Het komt helaas tegenwoordig regelmatig voor. Dat mogen we nooit normaal gaan vinden. Intimidatie dus. Uit onderzoek blijkt dat bijna de helft van onze lokale bestuurders hiermee te maken krijgt. Dat is een verdubbeling over de afgelopen tien jaar. Slechts 6% doet hiervan aangifte. Stel je eens voor dat bij brand maar 6 van de 100 mensen 112 zouden bellen: 94 branden blijven onzichtbaar, risico's stapelen zich op en vertrouwen in veiligheid brokkelt af, want «waarom wordt er niet ingegrepen», vragen inwoners zich af. Dat zouden we hier in de Kamer nooit accepteren. Waarom accepteren we dit dan wel in onze democratie, is mijn vraag. En waarom doen deze mensen geen meldingen meer?

Bestuurders krijgen zo vaak scheldpartijen, agressieve mails of intimiderende reacties dat ze het zelf niet meer als ernstig genoeg ervaren om aangifte te doen. «Het hoort erbij», hoor ik vaak terug. «En», zeggen sommigen, «als ik dan aangifte doe, komt het in de media en loop ik ook nog het risico weggezet te worden als overgevoelig of klagerig.» Ook hoor ik vaak terug: «De politie of het OM kan toch weinig doen of heeft echt wel iets beters te doen.»

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Agressie en bedreigingen is inderdaad een ontzettend belangrijk punt. Ik kwam daar net niet aan toe; precies, dan doen we het samen. We hebben hierover vragen gesteld. Dank voor de beantwoording van onze schriftelijke vragen. Ik weet niet of mevrouw Van Dijk de beantwoording heeft gezien. Ik was wel lichtelijk teleurgesteld. Inderdaad, 6% doet aangifte. In het onderzoek van RTV Noord zegt een jong raadslid al jaren wekelijks intimiderende mails te ontvangen en zelfs in de raadszaal lastig gevallen te worden. Op het moment dat zij aangifte doet, wordt de zaak geseponeerd: niet bedreigend genoeg. Ze leeft nu met een noodknop. Wat mij betreft is dat onacceptabel. Ik maak mij net zoals u en misschien wel meerdere collega's zorgen. Welke stappen zouden we met elkaar kunnen zetten om ervoor te zorgen dat op het moment dat je aangifte doet, je serieus genomen wordt en gekeken wordt hoe de cirkel kan worden doorbroken? Want dit is niet normaal gedrag; dit mag je nooit normaliseren. Ik ben benieuwd hoe u daarnaar kijkt. Welke verwachtingen heeft u van de Minister? Ik ben in ieder geval niet gerustgesteld door de beantwoording van onze vragen.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):

Daarom vraag ik de Minister: hoe gaat de Minister de aangiftebereidheid verhogen en onze lokale bestuurders steunen in deze zorgelijke ontwikkeling? Ik had namelijk hetzelfde gevoel, zo van: oké, we constateren het en we vinden het allemaal niet oké, maar steken we er wel voldoende energie in met elkaar? Vandaar dat ik het belangrijk vond om deze vraag nogmaals te stellen. Er zit nu een nieuwe Minister. Wellicht deelt hij onze passie om hiervan stevig werk te maken. Zo niet, hebben we vast wel middelen om hem te vragen dat wél te doen.

De **voorzitter**:

U heeft een interruptie van de heer Koops.

De heer **Koops** (NSC):

Mijn interruptie gericht aan mevrouw Van Dijk heeft met hetzelfde onderwerp te maken, ook in aanvulling op wat al eerder is gezegd over intimidaties. Kijk, zo'n bericht over meneer Buma is uitermate verontwaardigend en afschuwelijk; dat is het echt. Tegelijkertijd denk ik – maar dat is misschien mijn vorige leven buiten de politiek – dat dit echt iets is voor het Openbaar Ministerie. Moet ik het betoog nou zo begrijpen dat u vindt dat dit lokaal beter moet worden afgestemd in de driehoek of iets dergelijks, of denkt u juist dat er nationaal beleid moet worden gemaakt? Bij dat laatste zou ik zelfs een suggestie hebben, namelijk dat op het moment dat een bedreiging of intimidatie direct samenhangt met de functie van een lokaal vertegenwoordiger, de politie extra prioriteit moet geven aan oppakken, in plaats van seponeren. Zou dat een oplossing zijn?

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):

Dank u wel voor de vraag. Volgens mij begint het met ervoor zorgen dat mensen überhaupt aangifte doen. Op het moment dat we niet echt weten wat er speelt en het alleen maar hebben van horen zeggen of uit enquêtes, dan is het logisch dat de urgentie iets lager ligt dan wanneer ze bij het OM en de politie zien: dit is een hele verontrustende trend waar we iets mee moeten. Volgens mij moeten we daarmee beginnen. Aangifte doen is niet zwak, je bent geen klager, je hebt gewoon een terecht punt en het is helemaal terecht dat je het meldt, ook om het boven tafel te krijgen. Als we die stap kunnen zetten, moeten we er vervolgens ook voor zorgen dat dit serieus wordt opgepakt in plaats van seponeren of niet oppakken. Dat deel ik. Of dat meer prioriteit moet krijgen, vind ik een hele ingewikkelde vraag. Dan vraag je mij namelijk om misdaden of bedreigingen te wegen. Is een vrouw die lastiggevalen wordt op straat dan minder erg? Dat vind ik ingewikkeld. Volgens mij begint het met ervoor zorgen dat we echt gaan melden, aangifte gaan doen, goed in beeld krijgen wat er speelt en vervolgens aan deze Minister vragen om regelmatig in gesprek te blijven met onder andere het OM over hoe we ervoor zorgen dat die klachten goed worden afgehandeld.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):

Voorzitter. Dan wil ik het hebben over nog een paar randvoorwaarden die beter moeten. We zien wethouders uitvallen door werkdruk, raadsleden die moeite hebben met het combineren van werk en gezin en mensen, vaak mensen met een beperking, die afhaken omdat bijvoorbeeld hun uitkering in gevaar komt. Het CDA vindt dat de raadsleden en wethouders hun werk goed moeten kunnen doen. Daarom heb ik een aantal totaal verschillende vragen, die wel op hetzelfde neerkomen, namelijk op ondersteuning.

Er komt een voorstel over raads grootte en uitbreiding van verlofmogelijkheden naar de Kamer; mijn collega wees er zojuist ook al op. Hoe zorgt de Minister dat ook uitkeringsgerechtigden zonder drempels politiek actief kunnen zijn? Deze vragen zijn overigens al heel vaak gesteld en er wordt iedere keer te gemakkelijk overheen gefietst door bewindspersonen. Daarmee doen we onze mensen echt geen recht. Daarom stel ik de vraag weer. Als je me tegelijk vraagt naar een oplossing, zeg ik: ik weet dat er regels zijn, dus naar die regels moeten we kijken, maar het zit er voor mij ook voor een stukje in om die mensen te helpen. We moeten ze aan de voorkant helpen: wat betekent het op het moment dat je zo'n functie aanvaardt, welke risico's heb je en hoe kunnen we die met elkaar

mitigeren? Wat gaat de Minister structureel doen om de werkdruk van wethouders te verlagen? Wederom pleit ik daarbij voor de fulltimewethouder, omdat bestuurder zijn nooit parttime is. Zou het een idee zijn om wethoudersklasjes te faciliteren, bijvoorbeeld via de provincie, zoals er ook burgemeestersklasjes zijn? In 2026 gaan we vast weer veel nieuwe wethouders zien. Dat is heel mooi, maar verdienen zij ook niet gewoon structureel bij aanvang een opleiding? Veel landelijke partijen faciliteren dit voor hun wethouders, maar we hebben ook heel veel wethouders van lokale partijen. Die zouden we ook graag willen helpen het vak goed onder de knie te krijgen en een netwerk op te bouwen.

Voorzitter. Dan de verhoudingen tussen Rijk en gemeenten. We hebben het vaak over rust, reinheid en regelmaat voor onze ondernemers. Ook gemeenten hebben behoefte aan voorspelbaarheid en betrouwbaarheid: geen stapels regels en verantwoording, maar vertrouwen en ruimte. Als het Rijk gemeenten taken geeft, moeten die uitvoerbaar zijn. Graag hoor ik van de Minister welke meetlat hij gebruikt om te bepalen of taken, middelen en uitvoeringskracht in balans zijn en hoe hij borgt dat gemeenten bij nieuwe taken automatisch en tijdig gecompenseerd worden, zoals de wet voorschrijft.

Ten slotte. Wij hier in Den Haag zijn heel druk met de aankomende verkiezingen, maar zo'n vier maanden later zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Er gaan komende weken vast allerlei oproepen komen vanuit het Rijk om te gaan stemmen. Ik vraag me af of er koppelkansen zijn om ook aandacht te vragen voor het belang van lokaal stemmen. Ik wil niet het risico lopen dat mensen met 4% vertrouwen in ons, landelijke politici, stemmoe worden, waardoor men daar vervolgens lokaal last van heeft. Dank je wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Meneer Koops.

De heer Koops (NSC):

Dank u, meneer de voorzitter. Ik ben geen VVD'er. Dat ben ik ook nooit geweest. Ik heb ook nooit gestemd op de VVD. Het spijt me, mevrouw Van Dijk, ik heb ook nooit gestemd op het CDA. Dat is nu eenmaal hoe het is in mijn leven. Dat zeg ik omdat ik moet denken aan een raadslid van de VVD die ik bij naam wil noemen: meneer Rogier Bruin, militair, woonachtig in Den Helder. Hij zit nu een jaar of acht in de gemeenteraad en weet dat te combineren met zijn werk als militair. Daar besteedt hij ongelooflijk veel energie aan. Ik herinner mij hoe hij bij de huizen langsging om de verhalen op te halen over de problemen die er in de verschillende wijken in Den Helder leefden. Een heel groot gedeelte van zijn inspanningen valt te kwalificeren als vrijwilligerswerk. Er staat geen enkele vorm van beloning, bezoldiging tegenover. Hij doet het gewoon om zijn echte werk als raadslid goed te kunnen doen. Ik heb daar altijd het grootst mogelijke respect voor gehad en dat heb ik nog steeds. Dat geldt niet voor die man in zijn geheel, maar dat geldt wel voor iedereen die zich blootstelt aan kritiek en discussies in het lokale bestuur. Het maakt mij niet uit of dat nou is als wethouder of als raadslid.

Ik ben nu de laatste spreker en ik hoor ditzelfde geluid terug van iedereen die hier aan deze tafel zit: wij willen allemaal dat het lokale bestuur wordt versterkt, wordt verstevigd. Het is alleen maar te prijzen dat er het afgelopen jaar heel veel initiatieven zijn ontplooid, dat er ook echt dingen zijn uitgerold en dat er geld is vrijgemaakt of dat er is aangekondigd dat er geld wordt vrijgemaakt. Ik wil vooraf zeggen dat we het daar met z'n allen over eens zijn en we hier dus bepaald niet zitten om elkaar vliegjes af te vangen of iets dergelijks. Dat is niet aan de orde.

Tegen die achtergrond hebben we natuurlijk kennisgenomen van de stukken die bij de agenda zitten van dit verhaal. Ik kom op een aantal concrete punten en vragen. Het komt mij en Nieuw Sociaal Contract voor

dat lokaal beleid uitvoerbaar moet worden gemaakt en betrokken moet worden bij beslissingen die lokaal worden genomen. Dan hebben we het over de randvoorwaarden voor raadsleden en wethouders. Ik heb er zojuist ook iedereen over gehoord dat die randvoorwaarden dik in orde moeten zijn. Tot slot hebben we het over diversiteit en veiligheid. Hier staat «bij burgemeesters», maar ik bedoel in z'n algemeenheid, in datzelfde bestuur.

De Staat van het Bestuur is uitgebracht. We zien dat gemeentes steeds vaker klem zitten. We zien dat middelen achterblijven en dat er steeds meer taken bij komen. Dat laatste is verontrustend. Dat kan ook per ongeluk gebeuren. In onze gemeenschappelijke wijsheid kunnen we tot beslissingen komen om grotere verantwoordelijkheden neer te leggen bij de gemeenten. We stellen er dan alleen niet ook de budgetten voor ter beschikking en doen niks aan de hoeveelheid mensen, de capaciteit die die problemen dan vervolgens op z'n bordje krijgt. Dat is waarom we hier nu met z'n allen zitten.

Dan hebben we het over de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden, de UDO. Dat zou een antwoord moeten zijn om op realistische wijze takenpakketten bij de gemeentes neer te leggen. Daar hoort de volgende vraag bij: kan de Minister een toelichting geven op het aantal wetten en besluiten waarbij die UDO's daadwerkelijk hebben geleid tot veranderingen van die wetsvoorstellen? Het gaat dan om een test die bijvoorbeeld negatief uitpakt en waarin wordt gewaarschuwd «doe dit nou niet».

Kortom, kan de Minister hier nu iets over zeggen? Of wil hij toezeggen om hier later iets over te zeggen als hij dat vandaag niet kan? Hij is namelijk nog maar net begonnen. Dit is een belangrijk onderwerp. Heeft die UDO nu in de praktijk al verschil gemaakt? Als dat niet zo is, wat moeten we verbeteren? Als het wel zo is, dan ontvang ik graag een toelichting daarop.

Daarmee kom ik aan het openbaar en doorzoekbaar register van die UDO's, zodat we niet het werk telkens opnieuw moeten gaan doen. Ik zit veel meer in de commissie voor Justitie en Veiligheid. Dan zie je bepaalde thema's decennium na decennium opnieuw oprispen. We hebben daar nu een Minister die zelf Kamerlid is geweest in een vorig decennium. Die moet bepaalde thema's dus nu opnieuw gaan behandelen waar hij zich indertijd al over opwond. Dat moeten we bij het lokale bestuur al helemaal voorkomen, want dan loop je veel te gemakkelijk het risico dat je het wiel opnieuw moet uitvinden. Kortom, de vraag is of er een UDO-register komt.

In hetzelfde verband is er een afwegingskader toegezegd om te bepalen wanneer je wat laat doen door de gemeentes. Ik kon het niet vinden. Ik heb alleen maar zien staan dat het is toegezegd. De vraag is dus of kan worden gezegd wanneer dat ding komt. Ik probeer me niet onparlementair uit te drukken, maar soms vergis ik me nog.

Dan over geld dat apart is gezet, de subsidieregeling voor beroepsverenigingen. Dat is 3,7 miljoen per jaar. Noem mij naïef, maar is het opleidingsniveau van raadsleden en wethouders nou werkelijk het probleem? Is dat echt zo? Is dat wat ertoe leidt dat het bestuur minder aantrekkelijk is geworden? Dus, kortom, wat is nu het verband tussen de aantrekkelijkheid van een functie in het lokale bestuur en in de lokale politiek versus die opleidingstrajecten? Ik zie wel dat het nuttig is dat mensen een opleiding krijgen, maar is het niet bestaan van die opleiding nou de reden dat het enthousiasme voor participatie vermindert?

De voorzitter:

Wilt u gaan afronden?

De heer Koops (NSC):

Nee, meneer de voorzitter. Maar ik moet wel, dat weet ik. Ik zal de rest dan puntsgewijs gaan doen.

Ik moet een opmerking maken over de samenloop van bezoldigingen voor raadsleden en uitkeringen. Ik weet dat daar een motie over is ingediend, maar die motie is niet beantwoord. Misschien kan de Minister daar nu iets over zeggen of kan hij er alsnog een toezegging op doen. Hoeveel uitkeringsgerechtigde mensen in de raden zijn er?

Tot slot, meneer de voorzitter. Waarom is er een verschil in de manier waarop Statenleden een bezoldiging krijgen en gemeenteraadsleden een bezoldiging krijgen? Waarom bestaat dat verschil? Dat terwijl gemeentes en provincies net zo veel van elkaar verschillen, onderling gesproken. Daar laat ik voorlopig even mijn inbreng bij. Dank u voor uw welwillendheid.

De voorzitter:

Dank u wel. U heeft nog een interruptie van mevrouw Van Dijk.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):

Ik heb natuurlijk ook een punt gemaakt over uitkeringsgerechtigden. Hoe zou u het graag willen zien?

De heer Koops (NSC):

Op zichzelf is het zo dat als je afhankelijk bent van een uitkering, je behoort tot de kwetsbaren van deze maatschappij. Die moeten een rol spelen in het lokale bestuur. Dat is essentieel. We moeten het dus zo regelen dat uitkeringsgerechtigden gewoon meedoen. Zelf heb ik daar het volgende idee bij. Op dit moment wordt de bezoldiging voor een raadslidmaatschap afgetrokken van de uitkering. Kortom, dat is bepaald niet uitnodigend en is ook echt een verschil met mensen die daarnaast een baan hebben, waarbij die aftrek natuurlijk niet geldt. Ik zou zeggen: zeker voor mensen die beginnen als raadslid, zou die aftrek niet moeten gelden. Je zou het wel kunnen opschuiven: eerst mag je 100% houden, daarna mag je 50% houden als je nog steeds met een uitkering zit. Dan wordt er een soort van staffel in gemaakt. Dat lijkt mij het werk voor uitkeringsgerechtigden veel aantrekkelijker maken binnen het landsbestuur. Ook moeten we nadenken over hoe participatie wordt bevorderd als je een rol en een invloed hebt in de lokale politiek.

De voorzitter:

U heeft nog een interruptie van meneer Buijsse.

De heer Buijsse (VVD):

Misschien begrijp ik de heer Knoops verkeerd ...

De heer Koops (NSC):

Koops! Er zijn verschillen, meneer Buijsse!

De heer Buijsse (VVD):

Koops! Sorry. Excuses, excuses, via de voorzitter. Stel dat het om een werkloos iemand gaat of om iemand in de bijstand die dan raadslid wordt. Dan hoeft diegene de korting niet te tellen en wordt diegene niet gekort op de bijstand. Hij of zij krijgt dat geld erbij. Maar dan wordt ... Denkt u dan niet ook met mij dat dan misschien heel veel werklozen of mensen in de bijstand ineens in de raad willen?

De heer Koops (NSC):

Ik snap de vraag buitengewoon goed en ik snap ook dat die door de VVD wordt gesteld. Ik moet me inhouden om daar geen nadere opmerkingen over te gaan maken. We zijn hier bezig om samen te zorgen dat dat lokale bestuur wordt versterkt. Om te beginnen is het knap lastig om vast te stellen wat de oorzaken zijn waarom iemand in een uitkering terechtkomt, of dat nou de WW is, een ziekte, een situationele arbeidsongeschiktheid,

noem maar op. Daar moet je wat mij betreft dus geen onderscheid in maken. Je moet gewoon van buitenaf vaststellen dat iemand die uitkering heeft. Dan denk ik: op het moment dat de bezoldiging als raadslid in het begin losgekoppeld wordt van de uitkering, maakt dat die plek in de raad aantrekkelijker voor uitkeringsgerechtigden. Een van de problemen die uit de stukken blijkt is juist dat het raadslidmaatschap niet aantrekkelijk is voor die gehele grote groep mensen die ook vertegenwoordigd moeten worden in het lokaal bestuur. Ik zit zelf te denken: hoe kunnen we hier een oplossing voor vinden? Ik zou bijna zeggen: een glijdende schaal. Je begint gewoon en behoudt die bezoldiging, maar als je er na een jaar nog steeds in zit en dan nog steeds van een uitkering afhankelijk bent, dan moet je dat misschien gaan herevalueren en dan wel gedeeltelijk of geheel in mindering brengen op die uitkering. Zo kan je dat zien; zo staat mij dat vooralsnog voor ogen.

De heer **Buijsse** (VVD):

Goed dat er toelichting komt, maar u begon uw betoog met te zeggen dat het opvalt dat het van de VVD komt. Dat wil ik toch even bestreden hebben en ook echt gewoon rechtgezet hebben. Ik stel een simpele vraag, meneer Koops. U moet niet de kwalificatie eraan geven die u er net aan gaf. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Meneer Koops, in reactie hierop.

De heer **Koops** (NSC):

Daar heeft de heer Buijsse gewoon gelijk in. Soms moet ik op mijn tong bijten en iets niet zeggen wat ik wel denk.

De **voorzitter**:

Een filosofische opmerking. Ik ga naar mevrouw Wijen-Nass.

Mevrouw **Wijen-Nass** (BBB):

Ik heb ook nog een vraag op dit punt. De heer Koops betoogt dat mensen met een uitkering niet meer gekort zouden moeten worden op hun uitkering en dat erbij zouden moeten krijgen. Dan ben ik ook heel benieuwd hoe de heer Koops naar het volgende kijkt. Het is denk ik ook heel belangrijk dat de werkende klasse ook vertegenwoordigd wordt in de gemeenteraad. Die mensen doen dat vaak nog naast een fulltimebaan, zeker als het gaat over de kleinere gemeenten. Die mensen moeten van die vergoeding ook een behoorlijk deel afdragen aan de belasting. Ik ben eigenlijk wel benieuwd hoe NSC daarnaar kijkt.

De heer **Koops** (NSC):

Hier wordt de kern geraakt van iets waarmee de lokale politiek kan worden versterkt, namelijk simpelweg dat de vergoeding in verhouding staat tot de enorme inspanningen die worden geleverd. Of dat nou is in een kleine of een grote gemeente maakt wat mij betreft minder uit. Er moet een verhouding zijn tussen de tijdsinspanning en het fanatisme en er moet ook in worden onderkend dat een gedeelte echt vrijwilligerswerk is en ook als zodanig bedoeld is en gerespecteerd moet worden. In antwoord op de vraag van mevrouw Wijen-Nass: mij gaat het er vooral om dat mensen die van een uitkering afhankelijk zijn, niet om die reden ondervertegenwoordigd worden in gemeenteraden. Dat is het ding waarvan ik hoop dat wij daar met z'n allen gelijkelijk over denken. Het moet niet leiden tot voordeeltjes, maar er moet wel een soort van gelijk speelveld zijn. Dat beoogde ik aan de orde te stellen.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Ik ben ontzettend blij dat deze discussie er is. We hebben eerder vragen hierover gesteld, ook om te kijken hoe je dat nou kan vormgeven, ook naar aanleiding van het onderzoek dat de raadsledenvereniging heeft gedaan naar de situatie van uitkeringsgerechtigden en de raadsvergoeding. Uit gesprekken die we hebben gevoerd is gebleken dat er heel veel onzekerheid bij zit. Op het moment dat je wilt bijdragen ... Dit geldt juist voor mensen met een uitkering. Een uitkering moet je breder trekken. Het gaat ook om arbeidsongeschikten. Het is echt heel breed. Dan krijg je dus een zetel en ga je erheen, maar je weet niet voor impact en effect dat heeft op jouw uitkering. Je moet je dan bijvoorbeeld bij het UWV melden. Het wordt verrekend. Als je een uitkering bij de gemeente hebt, moet je daar weer afspraken gaan maken. Je kunt dus ook weer gekort worden en je moet alles weer opnieuw aanvragen.

Wat Buijsse zei, raakte mij heel erg. Hij vroeg – sorry, maar ik vond dat een niet heel erg menselijke vraag – of dat betekent dat straks allerlei uitkeringsgerechtigden in onze raden gaan zitten. Dan denk ik: ja, dat betekent dat mensen die een bijdrage willen leveren aan onze democratie, een bijdrage gaan leveren. Ik vind dat je dan niemand, maar ook echt niemand, moet tegenhouden die dat wil gaan doen. En dat doen we nu wel, door die onzekerheid, doordat de situatie niet helder is voor hen: wat betekent dit nou eigenlijk, word ik opnieuw gekeurd? Er zijn zo veel onzekerheden. Vaak weten ze het pas achteraf. Doordat je een bijdrage levert, kan dat betekenen dat je een herkeuring krijgt of dat je uitkering stopgezet wordt. Dit heeft zo veel impact en effect.

Ik ben ook nog steeds in afwachting van het antwoord op de vragen die we eerder hebben gesteld om juist ook stappen met elkaar te zetten, zo van: hoe kunnen we nou die lacune die er is ... Ik ga uit van die goede intentie en ik geloof ik dat we willen dat iedereen een bijdrage levert, maar dan moeten we wel zorgen dat mensen er niet de dupe van zijn. Ze moeten van tevoren weten: als je met een uitkering, welke uitkering dan ook, een bijdrage levert in onze Staten of als raadslid, is dit wat je kan verwachten en is dit hoe we je kunnen ondersteunen; er zijn dan wel mogelijkheden, knoppen waaraan je kan draaien om te zorgen dat je een zachtere landing hebt. Je kunt daar afspraken over maken. Ik ben heel blij dat NSC hier ook voorstander van is. Ik denk dat we met z'n allen inderdaad wachten op de beantwoording van de Minister. Mocht de Minister zeggen «daar ga ik helemaal niks mee doen», zullen wij dan de handschoen oppakken om daar iets mee te doen, om het makkelijker in plaats van moeilijker te maken voor mensen met een uitkering die graag raadslid of Statenlid willen worden?

De heer **Koops** (NSC):

In dit betoog zit aan het eind eigenlijk een vrij eenvoudige vraag. Die vraag kan ik beantwoorden met: ja, leuk, gaan we doen. Maar daarvoor zat in het betoog iets waarvan ik eraan hecht om dat te benadrukken. Kijk, de moeilijkheden die je hebt bij het stellen van de hoogte van een uitkering en de wijze waarop je wordt getoetst en zo ... Ik verwacht dat de mensen die zich opwerpen voor het lokaal bestuur en voor de lokale politiek, competent zijn. Dat is namelijk waarom ze volksvertegenwoordiger willen worden. Dit is niet iets wat te maken heeft met een opleidingsniveau, hè. Het zijn mensen die worden gedreven door overtuiging en ook een vorm van ambitie. Het zijn mensen die denken dat ze een positief verschil kunnen gaan maken. Zelf verwacht ik eigenlijk, meer ook in het algemeen, dat die categorie mensen een heel eind moet komen in het inkaderen van risico's die bestaan voor de hoogte van de uitkering of de consequenties van een uitkering of de consequenties van een herkeuring. Maar dat is een soort van filosofische gedachte, dat ik dat als het ware zo verwacht.

Dit laat onverlet dat de samenloop van die uitkering en die bezoldiging gewoon tot problemen leidt. Ik kijk de Minister nu gewoon aan in zijn

ambt. De Minister heeft al toegezegd om met deze gegevens te komen. Dat is niet een voornemen dat opeens gewijzigd gaat worden, lijkt mij zo, nu we in deze samenstelling hier zo zitten. Uit alles blijkt dat de Minister de gegevens over de samenloop van uitkeringsgerechtigdheid en een raadslidmaatschap net zozeer interesseren als de Tweede Kamer die gegevens interesseren. Alleen, de gegevens liggen nog niet op tafel. Dat is de reden voor die vraag. Op de eerste vraag is het antwoord een volmondig ja. Ik ga graag met u in overleg hoe we de positie van die mensen kunnen verbeteren.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Nog even een korte reactie op de uitspraak van de heer Koops dat hij ervan uitgaat dat het competente mensen zijn die zelf wel even kunnen uitzoeken hoe het zit. Maar ik kan u vertellen – het is misschien ook handig om het rapport van de Vereniging voor Raadsleden even te lezen en om te spreken met een aantal mensen die de keuze hebben gemaakt om raadslid te worden en die daar achteraf toch voor beboet zijn – dat het ontzettend complex is. We hebben het niet makkelijk gemaakt voor mensen om bij te dragen. Ik denk dat we het simpeler en laagdrempeliger moeten maken door vooraf helder te hebben wat het betekent. Op het moment dat mensen met wat voor uitkering dan ook een bijdrage willen leveren aan onze democratie, moeten we ook afspraken maken over wat voor impact en effect dat kan hebben. Aan de voorkant en aan de achterkant moet die duidelijkheid er zijn. Dat is wat ik veel van mensen hoor. Ik hoor helemaal niet dat ze zeggen: ik wil de vergoeding houden. Mensen willen gewoon duidelijkheid en helderheid en willen weten waar ze aan toe zijn. Ik vind dat het onze taak is als overheid om ervoor te zorgen dat dit helder is en dat mensen niet verrast worden. We moeten er zorg voor dragen dat als er te lastige drempels zijn, we die verlagen in plaats van verhogen. We moeten inderdaad ook nadenken over wat het betekent als mensen met een uitkering willen bijdragen. We moeten het debat hebben over de vraag of zij een volledige vergoeding moeten hebben, ja of nee. Maar dat is dus ook de vraag die we hebben gesteld. Die vraag heb ik volgens mij in mei gesteld. We zijn nu vele maanden verder, maar er is nog steeds geen antwoord. Dat geeft voor mij aan dat het zo complex is en zo moeilijk is dat er geen antwoord kan worden gegeven op de vragen die wij als Kamer stellen.

De heer **Koops** (NSC):

Hier wordt aan een problematiek geraakt die vanzelfsprekend veel groter is dan de positie van raadsleden. Dat zal mevrouw Chakor ook met mij eens zijn. We hebben het hier over de verhouding van het ambtelijk apparaat tot de burger, gewoon hoe de communicatie loopt tussen die twee partijen in de zin van: welke regels zijn er, hoe leg je ze uit, hoe krijg je zekerheid en hoe verdwaal je niet in een woud aan regels waarin je je dus kan vergissen en dus onverhoopt op boetes of korting terecht kan komen, zoals zojuist wordt beschreven? Ik ben het er roerend mee eens dat we in ieder geval die vorm van helderheid moeten nastreven met z'n allen. Hoe dat nou precies vorm moet gaan krijgen, weet ik nog even niet. Maar ik denk wel dat de Nederlandse overheid gewoon verplicht is om te zorgen dat regels begrijpelijk en gemakkelijk zijn en eenduidig worden toegepast, zodat je weet waar je aan toe bent, ook wanneer je de raad ingaat en een politiek ambt vervult. Dat ben ik gewoon eens met u. Ik vind dat we dat moeten betrekken bij hoe we die positie moeten verbeteren. Dat is gewoon zo.

De heer **Buijsse** (VVD):

Ik ben even in de war. Gaat het nou om het verschaffen van duidelijkheid in dit deel van de discussie of gaat het ook om het aanpassen van de regelingen om raadslid te kunnen zijn? Ik ben even kwijt waar het nou

over gaat. Ik heb het gevoel dat het sowieso om de duidelijkheid gaat; daarover bestaat volgens mij veel overeenstemming. In alle eerlijkheid: ik kan me er ook wel iets bij voorstellen dat je je in een woud van regels bevindt als je recht hebt op uitkeringen en raadslid wilt worden. Daar kan ik me iets bij voorstellen. Ik heb gewoon wat meer twijfel over het aanpassen van regelingen voor mensen die raadslid willen worden, want dan kom ik ook bij het speelveld van andere vrijwilligersbijdragen en onkostenvergoedingen uit. Ik zit daar nog op een wat behoudender spoor, in alle eerlijkheid. Maar dat heeft u wel gemerkt.

De heer **Koops** (NSC):

Dank voor de vraag van de heer Buijsse, want die geeft mij meteen de gelegenheid om te zeggen dat ik hem er op geen enkel moment expliciet of impliciet van beschuldig anders dan constructief hier aan tafel te zitten. Als ik die suggestie heb gewekt, dan was dat per ongeluk; dat moet even duidelijk zijn.

Maar tegen die achtergrond: ik denk dus inderdaad dat het om beide gaat. We moeten niet afdwalen naar een hele discussie over de helderheid van regels, maar ik krijg uit de stukken en uit het rapport dat zojuist door mevrouw Chakor werd aangehaald, wel degelijk de indruk dat de regels, als je ze correct toepast, niet alleen tot vormen van onzekerheid leiden, maar ook echt tot een achterstand voor uitkeringsgerechtigden, dus tot een ongelijk speelveld. Als dat werkelijk zo is – en daar gaat de informatie van de Minister een rol in spelen – dan moeten we dat dus aanpakken, want dat gelijke speelveld is wat ik hier op tafel leg als nastrevenswaardig.

De **voorzitter**:

Daarmee komen we aan het einde van de eerste termijn van de kant van de commissie. Ik kijk naar de Minister voor de schorsing. Hoeveel tijd heeft u nodig om de vragen te kunnen beantwoorden?

Minister **Rijkaart**:

Allereerst dank voor u aller zeer betrokken inbreng. Ik proef dat u allen zeer begaan bent met het lokale bestuur. Dat vooropgesteld. Er zijn wat vragen die ik even uit moet zoeken. Ik gok dat we met drie kwartier aardig uitkomen. Hebben we nog een eetpauze? Ik hoor mevrouw Chakor daarover beginnen. Ik laat me ook even leiden – ik ben voor het eerst te gast – door de orde van uw vergadering wat betreft hoe het gaat met een eetpauze en dergelijke.

De **voorzitter**:

Dat klopt inderdaad, maar hoeveel tijd u nodig heeft om de vragen te beantwoorden is natuurlijk ook belangrijk. Maar u kunt met drie kwartier uit de voeten en ik denk dat de commissie dat ook kan. Dan schors ik tot 18.45 uur.

De vergadering wordt van 18.01 uur tot 18.48 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik heropen deze vergadering. Ik ga voor de beantwoording in eerste termijn naar de Minister.

Minister **Rijkaart**:

Dank u wel, voorzitter. Allereerst is het ontzettend fijn om hier te mogen zijn als Minister. Het is voor mij een eer om hier te zijn en een genoegen om dit eerste debat in dit nieuwe ambt te mogen gaan voeren met u. Het gaat meteen over het openbaar bestuur, dat mij ook persoonlijk nogal aan het hart gaat. Mijn geschiedenis strekt zich uit van commissielid, ook nog eens in een kleine gemeente, via het raadslidmaatschap tot gedeputeerde op provinciaal niveau en uiteindelijk mag ik me dan hier Minister van

Binnenlandse Zaken noemen. In die hoedanigheid ben ik met heel veel van wat hier vandaag ter tafel is gekomen in aanraking gekomen. Soms, of ik moet eigenlijk zeggen bijna altijd, was dat heel mooi, maar soms herken ik ook wel een beetje de negatieve aspecten die u hierop tafel heeft gelegd van deze toch altijd mooie functies.

Laat ik vooropstellen: als kabinet waarderen wij onze lokale bestuurders natuurlijk enorm. Zij nemen toch altijd maar de verantwoordelijkheid om naar voren te stappen voor de zeer serieuze opgaven die er altijd maar liggen in de samenleving. Daar mogen wij ze dan ook wel voldoende in ondersteunen. We mogen het nooit als vanzelfsprekend beschouwen, zeker niet als ze ook nog eens te maken krijgen met de negatieve aspecten van het werk, die toch steeds meer op ze afkomen. Passende ondersteuning daarvoor is dus van waarde. We hebben een brief gestuurd, waardevol ambt, op 18 juni jongstleden, waarin een aantal maatregelen uiteen worden gezet. Ik maak me niet de illusie dat die alles oplossen – zeker niet, want er moet continu aan gewerkt worden – maar ze dragen wel zeker bij.

Er zijn diverse vragen gesteld. Die ga ik in vier blokken proberen zo goed mogelijk te beantwoorden. U zult begrijpen dat dat soms een voordragen uit de overlevering is, maar zoals de voorzitter net even buiten de vergadering sprak: we slaan ons er wel doorheen. De blokjes zijn: lokale democratie en de aantrekkelijkheid van de ambten, de uitvoerbaarheid van het bestuur, de rechtspositie en nog wat overige vragen.

Laat ik eerst maar inspringen op de actualiteit. Als Minister keur ik het ten zeerste af wat er gebeurd is rondom burgemeester Buma. Daar werden we vanochtend toch door opgeschrikt. Het geeft maar weer eens aan hoe je als politiek persoon in de openbare ruimte toch een doelwit kan zijn van bedreiging en intimidatie. We zullen proberen de burgemeester daar zo goed mogelijk in te ondersteunen. Maar laat heel duidelijk zijn: wat deze Minister betreft kunnen bedreiging en intimidatie vanuit de samenleving naar alle vormen van politieke ambtsdragers natuurlijk nooit de bedoeling zijn. Dat is een stelling die ik daarin zeker inneem.

Ik borduur daar even op voort. Er waren wat zorgen geuit over de aangiftebereidheid onder de diverse politieke ambtsdragers. Die herken ik wel. Je ziet eigenlijk her en der in de samenleving ook wel meer gebeuren – je ziet het ook vaak in de zorg gebeuren – dat mensen het normaal gaan vinden. Maar het mag dus nooit normaal worden; laat ik dat ook duidelijk stellen. Wij blijven via de diverse gremia dan ook actief uitdragen dat aangifte en in ieder geval melding doen wel terdege zou moeten bijdragen. Dat het dan niet altijd leidt tot een vervolging is dan natuurlijk aan de overwegingen van het Openbaar Ministerie, maar alles begint bij melding en aangifte doen. Daar blijven wij dan ook op inzetten. Daar hebben wij het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur voor opgericht. Dat gaat in 2026 en 2027 ook door met zijn rondgang. Daar zal het dan ook de aandacht voor blijven vragen. Ik ga nog wel in gesprek met mijn collega van Justitie en Veiligheid over de politie en het Openbaar Ministerie, om die vooral te stimuleren om de opvolging en de communicatie rondom aangiftes te verbeteren.

De voorzitter:

Ik onderbreek u voor een interruptie van meneer Koops.

De heer Koops (NSC):

Ik had bijna voor mijn beurt een interruptie aangekondigd, want deze vraag zal nu gericht zijn op die laatste zin, over het contact met Justitie. Is de Minister van oordeel dat er bij het opnemen van aangiftes een uitzonderingspositie moet worden gemaakt voor deelnemers aan het lokale bestuur? Ik vraag dit omdat we allemaal weten dat we in tijden van schaarste en krapte en van capaciteitsgebrek bij de politie en dergelijke leven. Ik heb de vraag zojuist ook al besproken aan deze kant van de tafel.

Ik ben gewoon echt benieuwd wat de Minister daarvan vindt en of hij denkt dat dat een goed idee is of niet.

Minister Rijklaart:

Daar moet ik echt nog even goed over nadenken, want als je iedereen een uitzonderingspositie geeft, dan is uiteindelijk niemand meer belangrijk. Maar laat ik wel vooropstellen dat ik gewoon wel met de politie en het OM in gesprek ga om te kijken wat we nu specifiek voor deze laag doen. Mijn indruk is wel dat men dat intrinsiek graag op wil pakken. Ik wil nog wel even terugkomen op een klein voorbeeld dat gegeven werd over de veiligheid. Ik ken de casus niet, maar iemand werd echt bedreigd tot in de gemeenteraadszaal zelf. Daar ligt natuurlijk wel een verantwoordelijkheid om de burgemeester in te schakelen om daar de nodige maatregelen tegen te nemen; die verantwoordelijkheid heeft de burgemeester ook. Overigens gaan wij ook met de gemeenten in gesprek om te kijken hoe we ze nu kunnen versterken zodat die taak echt veilig uitgevoerd kan worden, maar daar kom ik zo nog even op terug.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Minister Rijklaart:

Dank u wel, voorzitter. Dan komt het kopje lokale democratie en de aantrekkelijkheid van de politieke ambten, zoals ik dat al even aankondigde.

De vraag van BBB, van mevrouw Wijnen-Nass – zij komt trouwens uit een mooie gemeente; ik ben er onlangs op vakantie geweest – was of de Minister van BZK kan toezeggen dat ook in deze demissionaire periode het versterken van de lokale democratie niet stil komt te liggen. Jazeker. Ik blijf daar aandacht voor houden, want, zoals ik al zei, is de lokale democratie mij zeer lief. Ook in de brief over het waardevol ambt doen we daar een aantal uitspraken over. We moeten ook wel een brede dialoog aangaan over de manier waarop we dit in de toekomst aantrekkelijk gaan houden. Persoonlijk vind ik het heel aantrekkelijk, maar ik ken de zorgen wel die er zijn over het aantrekkelijk houden ervan. We moeten de waardering daarvoor blijven uitspreken en hooghouden vanuit de samenleving.

In navolging daarvan: de versterking van regio's en lokale democratie zijn van groot belang; hebben de regio's en lokale democratie ook prioriteit? Jazeker. Wij werken aan het programma Elke regio telt! Juist voor de lokale regio's hebben we aandacht voor lokaal maatwerk en de verschillen tussen de diverse regio's. Daar worden de decentrale volksvertegenwoordigers dan ook bij betrokken. Ik heb u gisteren een brief gestuurd over de laatste stand van zaken daarvan. Op 2 oktober hebben we daar volgens mij ook nog een commissiedebat over, dus dan kunnen we daarover verder spreken.

Welke concrete stappen wil de Minister zetten om het wethouderschap en het burgemeesterschap aantrekkelijker en beter uitvoerbaar te maken? Op zich is uit onderzoek gebleken dat het wethouderschap en het burgemeesterschap als aantrekkelijk ervaren worden. Die hebben een goede waardering in cijfers, maar cijfers drukken niet altijd alles uit. Ik trek mij wel aan dat het onder druk staat. In de brief kom ik daar ook even op terug. Die schaduwkant herken ik wel. Het mag uiteindelijk niet zo zijn dat de cijfers gaan dalen omdat die schaduwkant de overhand krijgt. We proberen te investeren in betere opleidings- en ontwikkelingsmogelijkheden. We kijken natuurlijk naar de norm voor het aantal wethouders. We bereiden wel wetsvoorstellen voor, maar de eerlijkheid gebiedt me ook te zeggen: voordat het eenmaal zover is dat het wetsvoorstel over de wethoudersnorm er werkelijk is, zal dat, door de hele systematiek, waarschijnlijk aan een nieuw kabinet zijn. Dat is wel een eerlijk antwoord.

Hoe willen we voorkomen dat kleine gemeenten geen kandidaten meer kunnen vinden? Dat is een zeer herkenbaar probleem, zeg ik als voormalig raadslid uit een kleine gemeente. Probeer de mensen maar eens te vinden en probeer dan bijvoorbeeld ook nog maar eens jongeren te vinden en die te enthousiasmeren. Ik denk dat iedereen zal herkennen dat je vaak of iemand uit het netwerk moet kennen, of een keer ergens op Facebook reageert en meteen wordt uitgenodigd. Toch zou 15% van de mensen als ze gevraagd worden het zeker overwegen om een politieke functie te bekleden. Ik denk wel dat wij de komende maanden de communicatie over de mooie kanten van het politieke ambt kunnen versterken, om zo toch te kijken of wij mensen kunnen enthousiasmeren om in de politiek actief te worden. Mentornetwerken of ondervertegenwoordigde groepen zou je daar natuurlijk ook graag een positie in willen geven, maar ik heb ook wel gehoord dat het vaak aan de politieke partijen zelf is om daar stappen in te zetten, ook al zou het heel mooi zijn. Zeker als we het hebben over het aanstellen in een politieke functie, geldt: als de politieke partij dat van belang vindt, genieten die natuurlijk de voorkeur, natuurlijk bij gelijke geschiktheid, of het liefst bij betere geschiktheid.

Er was een vraag of er wethoudersklasjes zijn. Ja, die zijn er dus. De Wethoudersvereniging organiseert wethoudersklasjes. Wij ondersteunen de Wethoudersvereniging daar dus ook in, maar wellicht is dat nog wat onderbelicht. Maar ze zijn er dus wel degelijk, net als de burgemeestersklasjes. Of dat echt direct leidt tot meer wethouders en meer burge-meesters, is een zorg die ik dan nog wel heb.

Wat gaan we doen om de werkdruk van wethouders te verlagen? De voorbereidingen voor een wetsvoorstel om meer wethouders aan te kunnen laten stellen door gemeenteraden zijn al aangekondigd door mijn voorganger, mevrouw Uitermark. Uiteindelijk zal, zoals ik al zei, dit voorstel er pas in een volgende kabinetsperiode liggen, maar we hopen wel dat het dan aan gemeenten de mogelijkheid biedt om de werkdruk van wethouders te verlagen.

Dan kwam nog de vraag over ondersteuning en scholing. Zijn wij bereid om samen met gemeenten en politieke partijen te kijken naar de ondersteuning en scholing van lokale bestuurders en volksvertegenwoordigers? Jazeker. Dat doen wij ook al, want dat is al staand beleid. Maar ik herken ook wel enige schroom om daarin te investeren als je eenmaal in de politiek zit. Dat komt ook omdat er natuurlijk best veel op je bordje komt. Je kan je tijd maar één keer uitgeven. Toch is het wel van belang dat men daarin blijft investeren.

Het was ook een beetje de vraag van de heer Koops: is er nu een terughoudendheid of een relatie tussen de opleidingen die aangeboden worden en eventueel het opleidingsniveau en het in een politieke functie stappen? Dat denk ik niet. Ik zie het juist als aanvulling. Omdat dit werk zó specifiek is, kunnen die opleidingen voor mensen die erin stappen juist van belang zijn om ze voldoende te faciliteren en op vlieghoogte te brengen bij alles wat er op je afkomt. Ik kan me als ex-raadslid heel goed indenken dat je niet op de hoogte bent van bijvoorbeeld alle wet- en regelgeving rondom ruimtelijke ordening. Vanuit mijn gemeente en rol werd ik destijds goed gefaciliteerd. Het heeft mij niet tegengehouden, maar ik had de opleidingen wel nodig en die waren zeer welkom. Onlangs hebben we een taskforce voor griffies en rekenkamers opgericht om onder andere ook daarin te investeren. De komende periode ga ik dan ook graag met politieke partijen en uiteraard ook met gemeenten in gesprek. Dat was meteen ook het antwoord op uw vraag over de relatie met het opleidingsniveau. Ik hoop althans dat die voldoende beantwoord is. Mevrouw Chakor vroeg naar de middelen voor beroeps- en belangenverenigingen. Ze vroeg naar de 1 miljoen voor beroeps- en belangenverenigingen en de € 400.000 voor het Kennispunt lokale politieke partijen. Hoe gaat dat? In het najaar verwacht ik te komen met een nieuwe subsidieregeling, die daar meer richting aan gaat geven. Voor de beroeps- en

belangenverenigingen zal dat onder andere gaan over opleidings- en ontwikkelactiviteiten, dus reflectie, intervisie, informatievoorziening, advies en ondersteuning. De vraag is natuurlijk of dat altijd genoeg is, maar vooralsnog lijkt ons dat voldoende inzet om hen voor de komende tijd daarin te bedienen.

Hoe gaan we ervoor zorgen dat de integriteitstoets en weerbaarheidsscheck door lokale politieke partijen gebruikt gaan worden? Willen we dat begeleiden? Ja, dat is een heel belangrijk selectieproces voor de gemeenteraad. Daar moeten we zeker aandacht aan besteden. In maart hebben we vanuit het ministerie een brief gestuurd aan alle burgemeesters en griffiers om dit nogmaals onder de aandacht te brengen van alle politieke partijen. Het is daar dus zeker onder de aandacht gebracht. Wij kregen terug dat het ook zeer gewaardeerd is dat we dat nogmaals onder de aandacht hebben gebracht. We hebben het niet alleen daar gedaan, maar ook de bestuurdersverenigingen van politieke partijen, het Kennispunt lokale politieke partijen en de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden zijn betrokken geweest in die verzending.

Mevrouw Chakor vroeg naar diversiteit en inclusie en zei dat er geen afspiegeling van de samenleving was. Ik heb dat al een beetje behandeld. Ja, het is een goede wens om daar zeker naar te streven. Er zijn in de politiek inderdaad echt groepen ondervertegenwoordigd. Dat kunnen vrouwen zijn of mensen met een niet-westerse migratieachtergrond, maar probeer inderdaad ook maar eens jongeren te enthousiasmeren. Natuurlijk is het veel waard om vooral een zo breed mogelijke vertegenwoordiging te hebben in de lokale politiek, maar probeer dat maar eens te realiseren. U vroeg ook nog even om ... Ik hoor een interruptie.

De voorzitter:

Ja, er is een interruptie, maar het is handiger, denk ik, om dit deel met de beantwoording van mevrouw Chakor af te maken. Dan kom ik daarna bij de heer Koops.

Minister Rijkaart:

Oké. Natuurlijk zet ik me daarvoor in. Ik probeer zelf ook zo goed mogelijk een uithangbord te zijn om actief te worden in de politiek, alhoewel ik niet direct een minderheidsgroep vertegenwoordig, zoals u ziet. Maar u vroeg ook nog even naar cijfers. Dat is wel wat lastiger. We hebben wel wat klassen en oriëntatieprogramma's. Voor potentiële burgemeesterskandidaten zijn de groeperingen die u had aangegeven momenteel met een vertegenwoordiging van 20% tot 25% vertegenwoordigd. Dat percentage mag omhoog – dat moet omhoog, kunnen we ook wel zeggen – maar het is toch ook vaak aan de mensen zelf om erin te stappen en over die drempel heen te gaan. We proberen wel meer de doen dan enthousiasmeren, maar dat wil niet altijd lukken natuurlijk.

De heer Koops (NSC):

Over ditzelfde onderwerp, dus diversiteit en inclusie, was een van de constatering dat het aantal vrouwelijke burgemeesters onwenselijk laag ligt. Dan hebben we het dus niet over de afspiegeling van de maatschappij bij raadsleden en zo, maar diezelfde afspiegeling moet vanzelfsprekend ook onder burgemeesters worden nagestreefd. Kan de Minister kort toelichten of er plannen bestaan om ervoor te zorgen dat de man-vrouwverhouding onder de burgemeesters – laat ik het zo zeggen – goed wordt rechtgetrokken?

Minister Rijkaart:

Dat komt voornamelijk tot uiting in een selectieproces. Daar zitten natuurlijk meerdere stappen in om te komen tot een burgemeester. Of die dan man of vrouw is, is geen onderdeel van het directe selectieproces. Dat zou ook niet wenselijk zijn. Uiteindelijk moet de beste kandidaat het

worden. We zien wel dat er wat betreft de animo door alle politieke lagen heen een scheefgroei is; daar zitten de burgemeesters dus ook bij. Aan ons en aan eenieder, denk ik, de schone taak om vooral ook eenieder op te roepen om zich kandidaat te stellen. Het niveau maakt voor mij daar niet zozeer in uit.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Dank voor de beantwoording. U gaf net inderdaad terecht aan dat we willen dat ons bestuur een afspiegeling is van de samenleving. U noemde daarbij dat het heel lastig is om die cijfers boven tafel te halen. Als er inderdaad klasjes gevolgd worden, hoeveel mensen stromen er dan uit? Hoe zorg je ervoor dat de cijfers wat betreft man-vrouwverhouding, niet-westers en noem het maar op, omhooggaan? We krijgen in het najaar een brief. Zou de Minister daarin ook echt even hierop kunnen inzoomen? Volgens mij hebben wij de wens om ervoor te zorgen dat we de representatie verhogen en vergroten. U zegt: er ligt ook veel verantwoordelijkheid bij mensen om zelf te solliciteren en daarnaast zit het 'm ook in de procedure. Maar er zijn ook nog wel stappen die je zou kunnen zetten. We moeten toch even kijken wat we nou gedaan hebben met elkaar, hoe het loopt, wat we nu doen en wat we in de toekomst meer zouden kunnen doen om ervoor te zorgen dat we daar grotere stappen in zetten dan we nu doen, want het loopt nog steeds heel erg achter als het gaat om de man-vrouwverhouding, laat staan om mensen met een migratieachtergrond. Ik vraag dus of u daar in de brief die dit najaar komt specifiek op kunt inzoomen, hopelijk ook met cijfers en concrete acties.

Minister **Rijkaart**:

Waar we cijfers hebben, wil ik best kijken of we die inderdaad in die brief kunnen verwerken, voor zover die beschikbaar zijn. Als daar hele onderzoeken aan ten grondslag moeten liggen, dan moeten we even kijken hoe we daar handen en voeten aan gaan geven. Ik herken uw zorg. Wat zijn dan de concrete acties? We zijn, denk ik, allemaal van de concrete acties. Ik kan natuurlijk geen voorkeursbeleid of iets van dien aard uit gaan dragen, maar ik roep alle partijen er wel toe op om er vooral aandacht voor te hebben hoe ze dat zelf indelen. Daar hebben de politieke partijen een rol in en de mensen zelf natuurlijk ook. Op dit moment is een derde van de burgemeesters vrouw. Dat is niet direct enthousiast als je kijkt naar de verdeling in de samenleving. Dat mag best wat hoger. We weten bijvoorbeeld wel dat 20% tot 25% van de deelnemers aan het oriëntatieprogramma uiteindelijk ook doorstroomt om burgemeester te worden. Dan zie je toch dat die belemmering er is. Men solliciteert wel, maar je ziet ook dat het heel wisselvallig is hoeveel reacties er bijvoorbeeld op een burgemeestersvacature komen. Als er dan in die reacties om burgemeester te worden ook nog een onderverdeling moet zijn om een bepaalde mate van diversiteit te creëren ... Als je misschien maar 4, 5 of 6 kandidaten hebt, tegenover 27, dan is de spoeling soms gewoon heel erg dun voor de raden die er uiteindelijk over gaan om een kandidaat te kiezen. Het is dus wel een zorg. Ik heb uw opmerking gehoord. Ik probeer erop terug te komen in de brief.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Dat is een toezegging.

De **voorzitter**:

Dat zou zomaar een toezegging kunnen zijn.

Minister **Rijkaart**:

Dat zou zomaar een toezegging kunnen zijn, ja. Nee, maar met de restrictie «waar mogelijk»: we gaan natuurlijk wat we weten met u delen in de brief.

De heer **Buijsse** (VVD):

Ik hoor de Minister zeggen dat 30% van de burgemeesters op dit moment vrouw is. Ik wist het kengetal niet, maar dat valt mij eerlijk gezegd reuze mee. Ik ben het natuurlijk met mevrouw Chakor eens dat we naar een soort van representatie moeten van de verhouding in de samenleving. Maar als ik dan kijk naar topmensen in het bedrijfsleven, dan is er ook een soort streefgetal, dat ook op 30% ligt. Dus het streven is dat van het aantal topbestuurders in het bedrijfsleven 30% vrouw is. Bij burgemeesters hebben we dat bereikt. Ik vraag me dan richting de Minister het volgende af. Het is goed om het in beeld te hebben, maar we gaan toch niet naar een quotum toe dat scherper is dan wat we nu hebben? Ik zou daarin ook naar ander instrumentarium kunnen kijken. Ik weet bijvoorbeeld dat in Brabant de laatste jaren best veel vrouwelijke instroom is gekomen vanuit burgemeesters. Daar is, in samenspraak met raden die in die commissies zitten, met vertrouwenscommissies en de commissaris van de Koning, echt wel op gestuurd. Ik vraag me toch even af: wat gaat de Minister daarin doen?

Minister **Rijkaart**:

Ik moet het iets nuanceren. Het is niet 30% van de burgemeesters, maar 30% van de kandidaten die de sollicitatieprocedure ingaan. U refereert aan een streefgetal. Het streven zou zijn dat het een afspiegeling is van de samenleving. Maar dat kan je altijd uitspreken met elkaar. Of je daar daadwerkelijk toe komt, is natuurlijk een iets lastiger vraagstuk. Want uiteindelijk kiest een gemeenteraad zijn of haar burgemeester. Daar volgen wij als kabinet gewoon de procedure in. Het is altijd afwachten wat daaruit komt. Maar het streven om het een afspiegeling te laten zijn, onderschrijf ik.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Rijkaart**:

Dan ben ik meteen bij de vraag van de heer Buijsse over wat de invloed is van raadsleden. Ik herken wel enigszins dat raadsleden worstelen met de vraag: waar gaan wij nu eigenlijk over? In de actieagenda heeft mijn voorganger de benodigde acties op dat punt genoemd. Er komt ook nog een rapport van de Raad voor het Openbaar Bestuur over medebewindstaken waarin daar ook op ingegaan wordt. Ik denk ook wel dat hier een taak ligt voor enerzijds de raadsleden zelf. Die moeten zich vergewissen van wat hun mogelijkheden zijn. Dan kom je weer terug op investeren in die opleidings- en educatiemogelijkheden. Maar ik wil toch ook wel zeggen dat de bestuurderszijde ook tegen een raad zou kunnen zeggen: dit is het moment waarop u uw invloed kunt laten gelden. Dat is toch een wisselwerking. Dus ik herken wat u zegt, maar dat vereist investeringen van zowel de raadsleden zelf in het opleidingstraject alsook van de bestuurders om hen daarop te wijzen en hen te begeleiden waar dat enigszins wegvalt.

De heer **Buijsse** (VVD):

Het gaat over het tekenen-bij-het-kruisjefenomeen. Dat bracht ik zo in, omdat menig raadslid inderdaad weleens het gevoel heeft: wat is mijn positie? Ik vind het op zich wel goed dat u inzet op de bewustwordingskant. Misschien moeten we aan de bewustwordingskant, aan de opleidingskant, raadsleden beter uitleggen wat hun positie eigenlijk is. Dat neemt niet weg dat die bewegingsruimte at the end of the day ... We hebben die Wet gemeenschappelijke regelingen aangepast. Dat heeft al wat meer inspraak en positionering van die raadsleden opgeleverd. Maar het blijft nog steeds krap. Ik snap dat het niet vandaag afgerond zal worden, maar ik zou dus eigenlijk een pleidooi willen houden om ook in

de politiek in het algemeen te bekijken hoe we op nieuwe manieren hierover kunnen denken, na die aanpassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen destijds, zodat raadsleden in die positie toch een sterkere motivatie kennen voor hun werk. Dat is waarvoor ik zou willen pleiten. Dus dat is meer dan alleen die bewustwordingskant. Dat zou ik de Minister willen vragen.

Minister Rijkaart:

Enerzijds vraagt u om meer dan de bewustwordingskant, terwijl u anderzijds toch vraagt om meer aan de bewustwordingskant. Ja, die gemeenschappelijke regelingen zijn aangepast. Dat is een stap in de richting die u wenst. Of daar een verdere aanpassing voor nodig is ... Dat is niet meer mogelijk. De laatste ronde is inmiddels ingegaan. Dat is toch wel afgesloten. Er blijft wel aandacht voor. In de ontwikkeling van het beleidskader decentraal bestuur en diverse andere gremia vragen we daar nog steeds aandacht voor. Ik vergat het net even te noemen, maar het is wel een belangrijke speler in het bestuur; er ligt hier, denk ik, ook een schone rol voor bijvoorbeeld griffiers om het openbaar bestuur daarin te begeleiden. Het is dan weliswaar een lekenbestuur, maar juist die mensen hebben we ook ingesteld om daar een rol in te pakken. Dan kom ik bij de laatste vraag van het blokje, voorzitter. GroenLinks-PvdA en BBB hadden het over een aanpassing van de omvang van gemeenteraden. Moeten de kleine gemeenteraden ook meegenomen worden in de verkenning? Jazeker. Het is niet zo dat het alleen over de grote raden gaat. Wel is gebleken dat het bij de grote gemeenten zinvol is om de gemeenteraden uit te breiden, want daar zat de grootste scheefgroei. Maar dat wil zeker niet zeggen dat we de kleine gemeenteraden niet meenemen in de verkenning.

Voorzitter. Ik kom bij het blokje bestuurbaarheid en uitvoerbaarheid. Het terugdringen van bureaucratie: dat is sympathiek; daar kunnen we nooit op tegen zijn, zou je zeggen. U vraagt eigenlijk om een toezegging dat ik in gesprek ga met de collega's van Economische Zaken en Klimaat en Groene Groei over de problematiek van Moerdijk en Borssele. Dat gesprek ga ik aan. Ik ga ze informeren over het signaal dat u geeft. Natuurlijk is bureaucratie terugdringen een hardnekkig iets. We zeggen weleens: als we een nieuwe regel verzinnen, laten we dan kijken of we er twee kunnen schrappen. Dat is over het algemeen ook politiek heel sympathiek, maar dat blijkt toch heel weerbarstig. Natuurlijk gaan we het wel hebben over onder andere de UDO-toets die we daarbij hebben en die behulpzaam kan zijn. Maar we moeten daar zeker nog hard aan werken; dat ben ik met u eens.

Er zijn verschillen tussen gemeenten als het gaat om voorzieningen in het sociaal domein voor mensen met een kleine beurs. U vroeg hoe we die verschillen kunnen verkleinen en welke stappen we hier kunnen zetten. Dat gaat over inkomensafhankelijke regelingen. Dat ligt toch echt bij mijn collega van Participatie en Integratie van SZW. Maar er is wel aandacht voor vanuit diverse programma's. Ik noem het Nationaal Programma Armoede en Schulden, waar SZW, VNG en Divosa bij betrokken zijn om te kijken hoe dat in te vlechten is in het gemeentelijke armoedebeleid. Lokaal maatwerk is mogelijk, maar wel zeer beperkt. Dat heeft u zelf ook al onderkend. Maar de Staatssecretaris van SZW zal rapporteren over de voortgang hiervan. Dat zal in het voorjaar van 2026 zijn.

De heer Buijsse (VVD):

De toezegging wordt gedaan om met de collega's binnen het kabinet over de situatie bij Moerdijk te spreken, waarvoor dank. Zou dat ook als toezegging op de lijst kunnen, omdat daar aan deze kant van de tafel wat verwarring over is?

Minister Rijkaart:

Ik vind dat een hele mooie, maar hoe hoog ligt de drempel van het doen van toezeggingen, waar ongetwijfeld weer het een en ander aan vastzit? Ik hoop dat u mij erop vertrouwt dat ik dat gesprek gewoon aanga.

De voorzitter:

U krijgt van meneer Buijsse een toelichting op de drempel.

De heer Buijsse (VVD):

Ik heb zeer veel vertrouwen in deze Minister; laat ik dat vooropstellen.

Minister Rijkaart:

Maar controle is beter, vermoed ik!

De heer Buijsse (VVD):

Kijk, het is een serieuze zaak voor deze inwoners, in het bijzonder in Moerdijk, die ik vandaag gesproken heb. Dat is niet één inwoner, dat zijn er niet tien; het gaat over een compleet dorp dat hier zorgen over heeft. Ja, mevrouw Chakor, dat is gewoon zo. Het is een serieuze zaak. Zij ervaren toch een gebrek aan empathie waar die ambities zich stapelen vanuit het Rijk, alle goede bedoelingen ten spijt. Ik zou heel graag geadresseerd en teruggekoppeld zien via een brief wat de bevindingen op dat punt zijn. Dat hoeft niet hoogdravend te zijn, maar ik vind het echt een heel belangrijke zaak voor de inwoners die het in dit geval betreft. Zij zitten ermee.

Minister Rijkaart:

Ik herken uw zorg. Laten we dat gewoon op die manier doen. Dat geeft invulling aan het gewicht dat u hier op tafel legt.

De heer Koops (NSC):

De UDO-toetsen kwamen net heel kort even langs. Ik had nog een klein vraagje daaraan vastzitten. Ik hoop tenminste dat ik het zojuist gezegd heb. Ik bedoel het UDO-register. Kan de Minister daar nog even op ingaan? Komt dat register er echt? Het leek mij namelijk zo nuttig.

Minister Rijkaart:

Ik kom zo op uw vraag terug. Die zit in het volgende hoofdstuk en is zeker niet uit het zicht.

Voorzitter, ik zal vervolgen. Verschillen tussen gemeenten voor wat betreft het sociaal domein en mensen met een kleine beurs: die vraag had ik volgens mij net beantwoord.

Dan de uitvoerbaarheid van beleid, de verhouding tussen Rijk en gemeente, en rust, reinheid en regelmaat. Welke meetlatmiddelen zijn er met het oog op balans? Hoe borgt de Minister dat gemeenten bij nieuwe taken automatisch gecompenseerd worden, zoals het hoort? Dat was een vraag van het CDA. Daar zit onder andere die UDO-toets in. Die is verplicht. De uitkomst daarvan moet boven water komen. Die is overigens openbaar en zit navolgbaar in het traject om te komen tot een besluit. Dat is verwoord in de memorie van toelichting. Het kabinet heeft in 2024/2025 ook met de medeoverheden in het overhedenoverleg daarover gesproken. Er moet continu aandacht voor zijn. Er is een interbestuurlijke samenwerkingsagenda opgesteld voor de meest complexe vraagstukken om te kijken hoe we komen tot een werkbare uitvoering. Mijn ambtsvoorganger heeft een voortgangsbrief over de Actieagenda Sterk Bestuur naar de Kamer gestuurd. Daarover gaan wij in een nader commissiedebat met elkaar in debat, zo is mij verteld.

De heer Koops vroeg naar een afwegingskader. We hebben diverse afwegingskaders. Ik probeer ze allemaal maar even af te werken voor u. Het afwegingskader voor de regio komt in de tweede helft van 2026. Het beleidskader decentraal en gedeconcentreerd bestuur komt in het

voorjaar van 2026. Te uwer informatie: deze zijn beide toegezegd in de brief van 27 juni. Dat is de brief over de voortgangsgeschiedenis van de UDO. Dit is een mooie vraag: kunt u aangeven in hoeveel gevallen de UDO heeft geleid tot het bijstellen van een wetsvoorstel? U vroeg ook even naar een register. Er is geen register, maar de UDO's zijn dus wel openbaar. Ze zijn a verplicht en b navolgbaar. We hebben gezegd: twee jaar na inwerking-treding volgt een evaluatie. Ik heb uw vraag gehoord. In 2028 zal die evaluatie uiteindelijk komen. Momenteel wordt daarvoor een nulmeting ontwikkeld. Daarmee kan je wat zeggen over de cijfers die er uiteindelijk uitkomen, want anders weet je de beginsituatie niet. We moeten kijken wat de effecten zijn op het moment dat de UDO heeft plaatsgevonden en of er dan daadwerkelijk een bijstelling van beleid heeft plaatsgevonden. Wellicht is het aardig voor u om te weten dat er momenteel een zestigtal UDO's in ontwikkeling zijn. Die zitten in verschillende fases: in ambtelijke voorbereiding, in consultatie, openbaar, bij de Kamer en afgerond. Dat is wat ik daarover inmiddels kan zeggen.

Dan waren er een aantal vragen over de rechtspositie van ambtsdragers. Daar ben ik onder anderen zelf in andere vormen uitgebreid bij betrokken geweest. De stand van zaken van het wetsvoorstel voor de wijziging van de verlof- en vervangingsregeling voor politieke ambtsdragers wordt in de loop van 2025 – er resteert nog maar een klein deel van dat jaar – in consultatie gegeven. Daar zitten onder andere uitbreiding van regels voor verlof in voor dagelijks bestuurders en volksvertegenwoordigers en uitbreiding en flexibilisering van de verlofvormen van dagelijks bestuurders. Dat volgt ter consultatie in 2025.

U vroeg ook naar de verlof- en vervangingsregeling voor volksvertegenwoordigers: waarom wordt die niet uitgebreid? We gaan de duur flexibiliseren, maar niet uitbreiden. Ik snap de wens op zich wel, maar er zit ook wel een beetje een principiële kant aan. Het zijn van volksvertegenwoordiger heeft toch ook wel een persoonlijk karakter met een kiezers-mandaat. De Grondwet zegt dan dat vervangen mogelijk is als de taken niet kunnen worden uitgevoerd vanwege eigen ziekte, zwangerschap of bevalling. Ga je dan een hellend vlak op van veel vervangingen en wijzigingen in de samenstelling? Het laatste grondwetsartikel hierover stamt uit 2006. Dat is in grondwettermen redelijk nieuw. Er is al uitvoerig gesproken over andere verlofvormen, maar de grondwetgever heeft er bewust voor gekozen om deze regeling op deze manier in te richten. Als het gaat om het verlichten van de werkdruk, moet ik toch even kijken naar andere mogelijkheden. Maar de verlofregeling uitbreiden qua verlof-vormen is niet de koers waarop ik inzet.

Dan een vergoeding voor commissieleden. U spreekt met een ex-commissielid. Ik herken mij daar zeer in. Het is een zeer lage vergoeding voor zeer veel uren, die alle betrokken commissieleden op diverse niveaus toch in hun politieke werk stoppen. Kunnen we toezeggen dat we dan ook in het onderzoek de vergoeding van commissieleden meenemen? Ja, zeker. We moeten dan ook even kijken of dat hele commissiestelsel überhaupt nog aansluit bij de huidige praktijk en hoe dat wordt ervaren. Ik neem mijn persoonlijke ervaring natuurlijk ook mee in dat onderzoek.

Wat verklaart het verschil tussen de raadsvergoeding en de Statenvergoeding? Dat is inderdaad een goede vraag. De Statenvergoeding is momenteel gelijkgesteld aan de raadsvergoeding van een gemeente van 100.000 tot 150.000 inwoners. Momenteel zitten we wel in een heel brede evaluatieronde. Het ARPA, een adviescollege, komt met een advies over eigenlijk alle politieke bestuurslagen, zowel aan de bestuurszijde als aan de publieke zijde, over de impact van het werk en de waardering die eraan vastzit. Ter info: dat is voor raadsleden, Statenleden, maar ook burge-meesters, wethouders en commissarissen van de Koning. Maar ook waterschapsbestuurders en waterschapsleden van de verenigde verga-dering zijn daarin niet vergeten.

Mevrouw **Wijen-Nass** (BBB):

Eén korte vraag ter verduidelijking. Gaat het onderzoek dan over alle grote gemeenten of is het vanaf een bepaald inwoneraantal?

Minister **Rijkaart**:

Nee, de vergoedingen worden echt over de volle breedte meegenomen, dus zowel kleine gemeenten als grote gemeenten zijn erin meegenomen. Hoe weet ik dat? Ik zat zelf in die vergadering. Ik was erbij. Daar is ook ruim aandacht gevraagd voor de kleinere gemeenten en de verenigde vergadering van waterschappen.

De **voorzitter**:

Mevrouw Wijen-Nass, een vervolgvraag.

Mevrouw **Wijen-Nass** (BBB):

Nog één verduidelijkingsvraag. In de brief van 18 juni staat op pagina 11, onder b, best wel duidelijk: «Verkenning en voorbereiding aanpassing staffel (grootste) gemeenteraden». Daarom sloeg ik daarop aan en daarom heb ik er ook zo specifiek naar gevraagd.

Minister **Rijkaart**:

Ik denk dat geduid wordt op het aanpassen van de gemeenteraadsgrootte tot grote gemeenten van 200.000, maar dat is wat anders dan waar ik op duid. Ik duid echt op de individuele vergoeding voor de volksvertegenwoordigers in brede zin.

Mevrouw **Wijen-Nass** (BBB):

Duidelijk. Naar dat antwoord was ik inderdaad op zoek. Dank.

De **voorzitter**:

Dat is positief. Gaat u verder, Minister.

Minister **Rijkaart**:

Voorzitter. Voor de combinatie uitkering en raadslidmaatschap is breed aandacht gevraagd. Ik herken ook een beetje de worsteling die zich hier voor mij voltrok. Natuurlijk moeten uitkeringsgerechtigden ook kunnen meedoen in de politiek. Daar zijn ook vragen over gesteld, die ik zo spoedig mogelijk ga proberen te beantwoorden. Het is primair een regeling van onder andere SZW, maar er zitten ook belastingtechnische kanten aan. Het is een heel brede vraag die u heeft gesteld. De stelregel is dat voor uitkeringsgerechtigde raadsleden dezelfde kortingsregels gelden als voor uitkeringsgerechtigde werknemers met neveninkomsten. Dat is hoe het nu werkt. Eigenlijk gaat het over waar men te laat mee wordt geconfronteerd, dus er ligt ook wel een vraag in de voorlichting aan de voorzijde over wat de nu geldende regels zijn en wat die betekenen als je instapt. Die zorg herken ik. De geldende regels ga ik nogmaals onder de aandacht brengen, om zo duidelijk te maken, ongeacht op welke politieke functie je instapt, wat voor effect dat heeft qua samenloop met een uitkering.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Dank dat de Minister onze vragen snel wil beantwoorden. Dat is heel fijn. Ik vind het heel fijn om te horen dat u wil gaan kijken wat er mogelijk is. Ik denk dat het heel goed is dat raadsleden kunnen vertrouwen op een veilige regeling zonder zich zorgen te maken over fraude of zonder dat ze hun uitkering verliezen na of tijdens het ambt. Dat zie je ook terugkomen in het onderzoek van de Vereniging voor Raadsleden. Kan de Minister aangeven of hij bereid is om in gesprek te gaan met de Vereniging voor Raadsleden? Dan kunnen we kijken wat daaruit komt en aan welke knoppen we moeten draaien om te zorgen dat we het in ieder geval

simpeler maken. Kan de Minister ook een brief sturen over de uitkomsten van het gesprek en kan hij alles even op een rij zetten: welke concrete stappen gaan we nu met elkaar zetten om te zorgen dat we dit ook echt fiksen? Ik vind het wel belangrijk dat we dit met elkaar oplossen en dat we zorgen dat deze drempel die er steeds is ... Raadsleden die een uitkering hebben, twijfelen soms echt of laten het ambt soms zelfs gaan omdat ze bang zijn voor onzekerheid tijdens of na het ambt. Dan gaat het vaak om financiële afwegingen.

Minister Rijkaart:

Natuurlijk wil ik in gesprek met de Vereniging voor Raadsleden; dat lijkt me heel zinvol. Toch wil ik de verwachtingen een beetje temperen. De regels zoals ze er nu zijn, zijn er. Op het moment dat we aan knoppen gaan draaien, willen andere mensen die een bepaalde taak in het publieke domein op zich nemen, misschien ook wel bepaalde voordelen daarvan hebben. Dat maakt het wel een beetje lastig. Maar ik ga zeker met de Vereniging voor Raadsleden in gesprek om te kijken wat de mogelijkheden zijn. Als er echt iets uitkomt wat we kunnen doen, dan wil ik daar natuurlijk naar kijken. Maar zoals ik zeg, temper ik de verwachtingen wel een beetje. Ontegenzeggelijk moet de voorlichting aan de voorzijde op orde zijn. Ik ben er net op ingegaan dat ik daar aandacht voor ga vragen. Ook het UWV heeft daar een voorlichtende taak in. Je wil natuurlijk – dat herken ik helemaal – voorkomen dat iemand met veel enthousiasme instapt en achteraf geconfronteerd wordt met negatieve effecten.

De voorzitter:

Dat is al een antwoord op uw vraag voordat die gesteld is, mevrouw Chakor.

Mevrouw Chakor (GroenLinks-PvdA):

Ik wil er toch even op reageren. Ik denk dat het inderdaad belangrijk is dat de uitvoeringsorganisaties meegenomen worden in de gesprekken. Die hebben ook een belangrijke taak om te zorgen voor de informatie. Ik werd wel getriggerd doordat de Minister zei: we moeten natuurlijk ook wel de verwachtingen temperen, want het kan ook een soort stimulans zijn om ... Ik weet niet wat hij daarmee bedoelde, maar ik proefde een beetje een soort zorg van «wat betekent het en wat voor effect heeft het wanneer we aan knoppen gaan draaien?» Maar ik vraag aan de Minister om ervoor te zorgen dat we het, met de uitvoeringsorganisaties, met de vereniging, maar ook met de slachtoffers hiervan, raadsleden die echt noodgedwongen hebben moeten stoppen of niet eens het ambt durfden aan te gaan, makkelijker voor hen maken. Ik vraag gewoon om ervoor te zorgen dat we dit organiseren met elkaar. Het is ook belangrijk dat de Kamer weet welke acties en stappen er genomen moeten worden, want wij worden er ook op bevraagd. Wij krijgen natuurlijk al die signalen en gaan in gesprek met mensen, dus wij willen dat gewoon heel helder hebben. Zij weten heel goed wat ze verwachten en wat ze nodig hebben, zonder dat we aannames doen over «zetten we nou de deur open voor allerlei andere groepen». Daar hebben we het helemaal niet over. We hebben het over die duidelijkheid en juist het makkelijker en duidelijker maken voor mensen.

Minister Rijkaart:

Wij betrekken ook de diverse uitvoeringsorganisaties. Natuurlijk, er is een verschil tussen duidelijker maken en makkelijker maken. De regels die we op dit moment hebben, zijn nu eenmaal geldend. Maar ik ben het wel met u eens dat het aan de voorkant duidelijk moet zijn wat die regels zijn en wat de effecten zijn op het moment dat een uitkeringsgerechtigde in een functie in het politieke bestel wil stappen. Ik heb daarvan gezegd dat we het gesprek aangaan. We betrekken ook de uitvoeringsorganisaties

daarbij. Met «de knoppen waar we aan kunnen draaien» bedoelde ik dat ik me kan indenken dat er een aantal suggesties gaan komen uit het gesprek met de Vereniging voor Raadsleden. Met «het temperen van de verwachtingen» bedoelde ik dat het heel makkelijk is om suggesties te doen, maar dat het een tweede is om ze ten uitvoer te brengen. Dat bedoelde ik met «het temperen van de verwachtingen»: de conclusie moet niet automatisch zijn dat alles wat voorgesteld wordt, ook zo maar even geregeld is.

De **voorzitter**:

U heeft een vervolgvraag? Heeft u een vervolgvraag?

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

O! Ik dacht dat ik al gevraagd had of we hier ook een terugkoppeling van krijgen in een brief en wanneer dat dan is.

De **voorzitter**:

Een goede vervolgvraag.

Minister **Rijkaart**:

Die terugkoppeling kunnen we doen in de beantwoording van de Tweede Kamervragen; dat is mijn intentie in ieder geval. Het komt er dus aan.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Rijkaart**:

Dan moet ik wel even mijn administratie op orde hebben, zodat ik niemand vergeet. Er was een vraag van het CDA over het combineren van de campagnes voor de Tweede Kamer en de gemeenteraad. Dat is communicatief ietwat onwenselijk. Dan maak je twee dingen belangrijk in één campagne en dan zijn twee dingen ineens niet meer zo belangrijk. Maar we blijven natuurlijk ten volle inzetten op het belang van de Tweede Kamerverkiezingen die eraan komen, eind oktober, en ook op een publiekscampagne voor de gemeenteraadsverkiezingen. Beide campagnes zijn even belangrijk voor de uitstraling en voor de opkomst – want ik herken wat er gezegd is – dus die willen we ook graag individueel de aandacht geven die ze verdienen.

Dan bleef over de vraag over de vernietiging van de kwijscheldingsverordening Utrecht, over de kwijscheldingsnormen. Daar is vorig jaar een motie aangenomen om de mogelijkheden voor kwijschelding van gemeentelijke belastingen gelijk te stellen aan de vermogensnormen in de Participatiewet. Er loopt momenteel een onderzoek naar de mogelijkheden daarin. De verwachting is dat dit onderzoek aan het einde van dit jaar wordt opgeleverd. Ik zal de Kamer daar dan over informeren.

Voorzitter. Dan ben ik volgens mij door alle vragen heen.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Misschien heb ik het gemist, maar heeft de Minister de vraag over commissieleden beantwoord?

Minister **Rijkaart**:

Als die vraag ging over het meenemen van de commissieleden in de evaluatie, heb ik die inderdaad beantwoord.

De **voorzitter**:

Dank aan de Minister voor de beantwoording in de eerste termijn. Ik ga naar de tweede termijn. U heeft 1 minuut 40. Meneer Buijsse.

De heer **Buijsse** (VVD):

Voorzitter. Ik wil richting de Minister aangeven dat hij het heel goed gedaan heeft, zo voor de eerste keer; lof daarvoor. Dank voor de beantwoording, die wat mij betreft gewoon goed is geweest. Dat is het effe voor dit moment, voorzitter. Dank je wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Wijen-Nass.

Mevrouw **Wijen-Nass** (BBB):

Dank u wel, meneer de voorzitter. Ik zou graag een tweeminutendebat willen aanvragen. Dank aan de Minister voor de beantwoording. Voor nu heb ik geen verdere bijdrage meer.
Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Chakor.

Mevrouw **Chakor** (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. En dank, Minister, voor de heldere beantwoording. Het is goed dat u even stilstond bij de verschrikkelijke gebeurtenis richting burgemeester Buma. Dat moeten we natuurlijk nooit normaliseren. Dat is niet normaal.

Ik ben heel blij met bepaalde toezeggingen. We zien bijvoorbeeld de uitbreiding van de omvang van gemeenteraden terug, maar ook de commissieleden. Ik kijk natuurlijk heel erg uit naar de beantwoording van onze schriftelijke vragen met betrekking tot raadsleden met een uitkering, waarin ook weer terugkomt wat we net hebben besproken.

Ik had nog wel een punt met betrekking tot de verlofregeling en de flexibilisering voor volksvertegenwoordigers. Ik vind dat met die knip wel wordt gekozen voor bestuurders en niet voor volksvertegenwoordigers. Ik heb het daar eerder ook met uw voorganger over gehad. U gaf aan: dit is niet de koers van deze Minister. Ik vind het een gemiste kans, ook omdat we daar veel vragen en ook signalen over krijgen van raadsleden of Statenleden, in ieder geval van volksvertegenwoordigers. Het is altijd goed om als Kamer ook aan de slag te gaan, bijvoorbeeld met initiatief-wetgeving. Het is natuurlijk een langer traject om dat aan te pakken. Ik ben in ieder geval strijdbaar om daar verder mee te gaan.

Dank voor de beantwoording.

De voorzitter:

Dank u wel. Meneer Koops.

De heer **Koops** (NSC):

Laat ik het zo zeggen: ik ga mijn zorg nu formuleren in de vorm van een oproep. Die is heel simpel. De gemeenteraadsverkiezingen komen eraan en zijn ongelofelijk belangrijk. Ik volg de Minister helemaal als hij zegt: twee belangrijke dingen moet je in de vorm van een reclamecampagne of zo niet gaan samenvoegen; dat moet separaat zijn. Maar omdat die gemeenteraadsverkiezingen al zo snel zijn, in maart, zit er ook een vorm van urgentie achter een aantal heel concrete maatregelen die de Minister hier al heeft aangekondigd. De oproep is dan ook als volgt. Ik hoop echt dat u zo veel mogelijk voor elkaar krijgt en kan meenemen dat mensen ertoe aanspoort om mee te doen, om echt actief van binnenuit mee te doen aan de volgende verkiezingen en vanaf dat moment een invulling te geven aan raadslidmaatschap.

Tot slot dank ik de Minister heel erg voor zijn inspanningen hier. Het is een troostrijke en goede gedachte dat de Minister zo veel ervaring heeft in het lokale bestuur, die volop inzet en daar niet omheen draait. Dat is gewoon fijn. Dank u, dus.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee komen we aan het einde van de tweede termijn van de kant van de commissie. Ik geef het woord aan de Minister. Ik vermoed dat u niet heel veel schorsingstijd nodig heeft.

Minister Rijkaart:

Nee, voorzitter. Er zijn geen aanvullende vragen gesteld. Ik wil iedereen bedanken voor de betrokkenheid. Die is mij wel helemaal duidelijk. Ik ben ook blij dat mijn betrokkenheid bij het lokale bestuur bij u overgekomen is. De complimenten neem ik graag in ontvangst. Ik blijf mij inzetten om iedereen op te roepen om vooral naar die verkiezingen te gaan. Het is een belangrijk onderdeel van de democratie die wij hier hebben. We weten allemaal dat die wereldwijd niet altijd even groot meer is als in Nederland. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee komen we aan het einde van de tweede termijn, maar nog niet aan het einde van de vergadering. Ik heb een aantal toezeggingen. Let u goed op.

- De Minister zegt toe in een brief over de versterking van het lokale bestuur, die in het najaar volgt, waar mogelijk nader in te gaan op diversiteit binnen het lokaal bestuur en hoe die te vergroten. Dat is een toezegging aan mevrouw Chakor.
- De Minister zegt toe met EZ en KGG in gesprek te gaan over de problematiek in Moerdijk en de Kamer hierover zo spoedig mogelijk te informeren. Dat is een toezegging aan de heer Buijsse.

Dan denk ik dat ik alle toezeggingen heb. Uiteraard hebben we genoteerd dat mevrouw Wijen-Nass een tweeminutendebat aanvraagt.

Daarmee komen we aan het einde van dit commissiedebat. Ik dank u allemaal voor uw aanwezigheid. Ik dank u uiteraard, Minister, voor deze eerste keer. Dat is toch wel weer eventjes een stap. Het ging u goed af, naar mijn idee. Dat mag de voorzitter misschien ook wel zeggen. Ik kom tot het einde van de vergadering. Ik sluit 'm en wens u wel thuis.

Sluiting 19.42 uur.